

OTDK-DOLGOZAT

2015

**A TULAJDONSZERZÉS SZÁMVITELE, ÉS A BENNE REJLŐ
LEHETŐSÉGEK**

**ACCOUNTING FOR THE ACQUISITION OF PROPERTY, AND ITS
POTENTIAL**

Kézirat lezárása: 2013. november 3.

TARTALOMJEGYZÉK

1	BEVEZETÉS	1
2	RÉSZESEDÉS DEFINIÁLÁSA, A RÉSZESEDÉSSEL KAPCSOLATOS FOGALMAK ISMERTETÉSE	3
2.1	A SZÁMVITELI TÖRVÉNY FOGALMI MEGHATÁROZÁSAI A RÉSZESEDÉSEKKEL KAPCSOLATBAN	3
2.1.1	Részesedési viszonyok	3
2.2	A NEMZETKÖZI SZÁMVITELI STANDARDOK FOGALMI MEGHATÁROZÁSAI A RÉSZESEDÉSEKKEL KAPCSOLATBAN	5
2.3	A GT. ÉS AZ ÚJ PTK. RÉSZESEDÉSEKRE VONATKOZÓ SZABÁLYOZÁSAI	7
2.3.1	A minősített többséget biztosító befolyásszerzésre vonatkozó szabályok	8
2.3.2	A korlátolt felelősségű társaság	8
2.3.2.1	<i>Az üzletrész</i>	9
2.3.2.2	<i>A törzstőke felemelése kft.-nél</i>	9
2.3.3	Résztársaság	10
2.3.3.1	<i>A részvény</i>	11
2.3.3.2	<i>Az alaptőke felemelése zrt.-nél</i>	13
2.3.3.3	<i>Az alaptőke felemelése nyrt.-nél</i>	14
2.3.3.4	<i>Alaptőke (törzstőke) felemelése követelések apportálásával</i>	15
2.3.4	Új Ptk	16
3	RÉSZESEDÉSEK A SZÁMVITELBEN	17
3.1	A SZÁMVITELI TÖRVÉNY ÉS A RÉSZESEDÉS	17
3.1.1	Részesedések a mérlegben	17
3.1.1.1	<i>Befektetett pénzügyi eszközök</i>	17
3.1.1.2	<i>Forgóeszközök</i>	18
3.1.2	A tulajdoni részesedést jelentő befektetés bekerülési értéke	19
3.1.2.1	<i>Befektetett pénzügyi eszközök bekerülési értéke</i>	20
3.1.2.2	<i>Forgóeszközök bekerülési értéke</i>	22
3.1.3	<i>A tulajdoni részesedést jelentő befektetés értékvesztése</i>	23
3.1.4	Részesedések az eredménykimutatásban	24
3.1.5	Részesedések a kiegészítő melléklet	26
3.1.6	Üzleti jelentés	26
3.1.7	Üzleti vagy cégérték	27
3.1.7.1	<i>Pozitív üzleti vagy cégérték</i>	29
3.1.7.2	<i>Negatív üzleti vagy cégérték</i>	30
3.2	A RÉSZESEDÉSEK MEGÍTÉLÉSE AZ IAS-IFRS RENDSZERÉBEN	31
3.2.1	Részesedések értékelése	32

3.2.2	Értékvesztés miatti veszteségek.....	33
4	RÉSZESEDÉSEKKEL KAPCSOLATOS GAZDASÁGI ESEMÉNYEK	35
4.1	RÉSZESEDÉSEK ÁLLOMÁNYNÖVEEDÉSI JOGCÍMEI.....	39
4.2	RÉSZESEDÉSEK ÁLLOMÁNYCSÖKKENÉSI JOGCÍMEI	40
4.3	PÉLDÁK A TULAJDONSZERZÉS KÜLÖNBÖZŐ ESETEIRE	42
4.3.1	Példa: cégvásárlás – eszközök és kapcsolódó terhek átvétele	42
4.3.2	Példa: cégvásárlás - eszközök és kapcsolódó terhek átvétele (negatív üzleti vagy cégérték)	45
4.3.3	Példa: cégvásárlás – tulajdoni hányad vásárlása	47
4.3.4	Példa: cégvásárlás – tulajdoni hányad vásárlása tőzsdén jegyzett vállalatban	48
4.3.5	Példa: cégvásárlás – tulajdoni hányad vásárlása tőzsdén nem jegyzett vállalatban	49
4.3.6	Részvétel vállalat alapításában	51
4.3.7	Cégalapítás hagyaték bevitelével.....	53
5	A RÉSZESEDÉSEKKEL KAPCSOLATOS EGYES ELSZÁMOLÁSOK SPECIÁLIS MEGÍTÉLÉSE.....	54
5.1	PÉLDA: KÖVETELÉS APPORTÁLÁSA.....	54
5.2	PÉLDA: TÖRZSTŐKE EMELÉS.....	55
6	ÖSSZEFOGLALÁS, MEGÁLLAPÍTÁSOK ÉS KÖVETKEZTETÉSEK	58
	IRODALOMJEGYZÉK	61

TÁBLÁK ÉS ÁBRÁK JEGYZÉKE

Táblázatjegyzék

1. táblázat: A befektetett pénzügyi eszközök és a forgóeszközök bekerülési jogcímei és hozzá kapcsolódó bekerülési értékek	20
2. táblázat: Az átadott-átvett eszközök és terhek könyv szerinti valamint piaci (és Sztv. szerinti) értéke. (MFt)	43
3. táblázat: Üzleti vagy cégérték meghatározása (MFt)	43
4. táblázat: Üzleti vagy cégérték meghatározása (MFt)	47
4. táblázat: Üzleti vagy cégérték meghatározása (MFt)	48

Ábrajegyzék

1. ábra: Vállalkozások lehetséges kapcsolódása.....	5
2. ábra: Befektetett pénzügyi eszközök bekerülési értéke	21
3. ábra: Forgóeszközök bekerülési értéke.....	22
4. ábra: Üzleti vagy cégérték fajtái	28
5. ábra: Részesedések elszámolása	36

1 BEVEZETÉS

*„Egy vállalkozás nem képes talpon maradni ma,
ha csak azt ismétli, amit tegnap csinált,
ha nem növekszik, akkor elpusztul, olyan mint egy élőlény,
ha megáll a növekedésben, akkor haldokolni kezd.”*

(Edgar La)

A tulajdonszerzés tágabb értelemben mindazon eseteket magába foglalja, amikor valamilyen dologra nézve tulajdoni jogviszony jön létre, vagyis az adott birtokba vehető dolog fölött tulajdonosi hatalom keletkezik.

A tulajdonszerzés számviteli elszámolásának kérdésköre mindig aktuális téma, hiszen már egy új gazdasági társaság alapításakor is kapcsolatba kerülünk ezzel a témakörrel. Ezen túlmenően lassan közeleg az új Ptk. hatályba léptetésének dátuma, amely törvény már – az előzőtől lényegesen eltérő módon – magába foglalja a még most ugyan hatályban lévő, de 2014. március 15-től hatályát veszítő gazdasági társaságokról szóló rendelkezéseket is. Az új Ptk. lényegében nem változtatja meg a gazdasági társaságokra vonatkozó rendelkezéseket, de kisebb változásokat mégis eredményez.

Nem kell nagyon messzire menni, hiszen már a korlátolt felelősségű társaságok kötelező jegyzett tőkéjének a három millió forintos szintre történő visszaemelése is okot adhat a választott témám indoklására.

Amikor egy vállalkozó részesedést szerez egy társaságban, annak tulajdonosává válik. A részesedések összefoglaló elnevezése részvénytársaság esetén részvény, korlátolt felelősségű társaság esetén pedig üzletrész. Dolgozatomban bemutatásra kerülnek a jelenleg hatályos Gazdasági társaságokról szóló törvény alapján a részvényekkel, üzletrészekkel, azok megszerzésével kapcsolatos főbb tudnivalók.

Munkám során áttekintem a vállalkozások között fennálló részesedési viszonyokat, valamint a részesedésekkel kapcsolatos főbb törvényi előírásokat, mind a magyar Számviteli törvény, mind a Nemzetközi Számviteli Standardok vonatkozásában. Továbbá ismertetem a részesedésekkel kapcsolatos gazdasági eseményeket, a részesedések állománynövekedési és állománycsökkenései jogcímeit.

Tulajdonszerzés következtésben – legyen az cégvásárlás, vagy tulajdoni hányad szerzés – a vásárlónál üzleti vagy cégérték keletkezhet. Dolgozatomban részletezem az

üzleti vagy cégérték fajtáit, azok keletkezési módjait, és gyakorlati példákon keresztül szemléltetem a számviteli elszámolásait.

A részletes számviteli elszámolások során feltárássra kerülnek a részvényvásárlás eredményhatásai, valamint konkrét esetek alapján bemutatom a részesedés megszerzéséhez kapcsolódó adózási előnyök kihasználásának lehetőségeit is, így a megszokott elszámolások ismertetésén túl igyekszem más szemszögből is nézni az egyes eseteket, amelyhez kapcsolódóan a következő hipotézist fogalmaztam meg:

A tulajdonszerzés alkalmával adódhatnak olyan szituációk, amelyek adózási előnyt, vagy éppen hátrányt jelentenek a tulajdonosnak.

Véleményem szerint a tulajdonszerzésnek nem szabad a spekulánsok eszközévé válnia, azonban bizonyos esetekben egy jól átgondolt és megtervezett stratégiával akár kisebb-nagyobb adózási előny, adófizetési kötelezettség csökkentés, vagy ha a tulajdonos úgy kívánja adózási hátrány keletkeztethető.

2 RÉSZESEDÉS DEFINIÁLÁSA, A RÉSZESEDÉSSSEL KAPCSOLATOS FOGALMAK ISMERTETÉSE

Ebben a fejezetben ismertetem a részesedésekkel, részesedési viszonyokkal kapcsolatos alapvető definíciókat, mind a magyar Számviteli törvény, mind a Nemzetközi Számviteli Standardok vonatkozásában. Ezt követően a jelenleg hatályos Gazdasági társaságokról szóló törvény részesedésekre vonatkozó szabályait tekintem át, és kitérek a gazdasági társaságokra vonatkozó szabályozás - a jövőre hatályba lépő - új Polgári törvénykönyvbe való beintegrálására is.

2.1 A SZÁMVITELI TÖRVÉNY FOGALMI MEGHATÁROZÁSAI A RÉSZESEDÉSEKKEL KAPCSOLATBAN

Először tisztázzuk, hogy mi is az a részesedés. A 2000. évi C. törvény a számvitelről (továbbiakban Sztv.) 3§ (6) bekezdés 3) pont meghatározza a tulajdoni részesedést jelentő befektetés fogalmát.

A tulajdoni részesedést jelentő befektetés: minden olyan nyomdai úton előállított (előállítható) vagy dematerializált értékpapír, illetve a Sztv. által értékpapírnak minősített, jogot megtestesítő okirat, amelyben a kibocsátó meghatározott pénzösszeg, illetve pénzértékben meghatározott nem pénzbeli vagyoni érték tulajdonba- vagy használatbavételét elismerve arra kötelezi magát, hogy ezen értékpapír, okirat birtokosának meghatározott vagyoni és egyéb jogokat biztosít. Ide tartozik különösen: a részvény, az üzletrész, a részjegy, a vagyonjegy, a vagyoni betét, a határozatlan futamidejű befektetési alap által kibocsátott befektetési jegy, a kockázati tőkejegy, a kockázati tőkerészvény.

2.1.1 Részesedési viszonyok

A részesedési viszonyokat az Sztv. szabályozza. Ezen törvény 3.§ (2) bekezdése az alábbi fogalmakat definiálja:

Anyavállalat: az a vállalkozó, amely egy másik vállalkozónál (a továbbiakban: leányvállalat) közvetlenül vagy leányvállalatán keresztül közvetetten meghatározó befolyást képes gyakorolni, mert az alábbi feltételek közül legalább egygel rendelkezik:

- a tulajdonosok (a részvényesek) szavazatának többségével (50 százalékot meghaladóval) tulajdoni hányada alapján egyedül rendelkezik, vagy

- más tulajdonosokkal (részvényesekkel) kötött megállapodás alapján a szavazatok többségét egyedül birtokolja, vagy
- a társaság tulajdonosaként (részvényeseként) jogosult arra, hogy a vezető tisztségviselők vagy a felügyelő bizottság tagjai többségét megválassza vagy visszahívja, vagy
- a tulajdonosokkal (a részvényesekkel) kötött szerződés (vagy a létesítő okirat rendelkezése) alapján - függetlenül a tulajdoni hányadtól, a szavazati aránytól, a megválasztási és visszahívási jogtól - döntő irányítást, ellenőrzést gyakorol.

Leányvállalat: az a gazdasági társaság, amelyre az anyavállalat meghatározó befolyást képes gyakorolni.

Közös vezetésű vállalkozás: az a gazdasági társaság, ahol egyrészt az anyavállalat (az anyavállalat konszolidálásba bevont leányvállalata), másrészt egy (vagy több) másik vállalkozás - legalább 33 százalékos szavazati aránnyal - rendelkezik. A közös vezetésű vállalkozást a tulajdonostársak közösen irányítják.

Társult vállalkozás: az a - konszolidálásba teljeskörűen be nem vont - gazdasági társaság, ahol az anyavállalat vagy a konszolidálásba bevont leányvállalata jelentős részesedéssel rendelkezik, mértékadó befolyást gyakorol a gazdasági társaság üzleti és pénzügyi politikájára. Mértékadó befolyást gyakorlónak tekintendő az a vállalkozás, amely egy másik gazdasági társaságnál legalább a szavazatok 20 százalékával közvetlenül vagy közvetetten rendelkezik. A részesedés szavazati arány megállapításához az anyavállalatot közvetlenül vagy közvetetten megillető és gyakorolható szavazati jogot kell viszonyítani az összes szavazati joghoz.

Egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozás: az a gazdasági társaság, ahol az anyavállalat vagy annak leányvállalata nem gyakorol mértékadó befolyást a gazdasági társaság üzleti és pénzügyi politikájára, amely nem tartozik a leányvállalat, a közös vezetésű vállalkozás és társult vállalkozások közé.

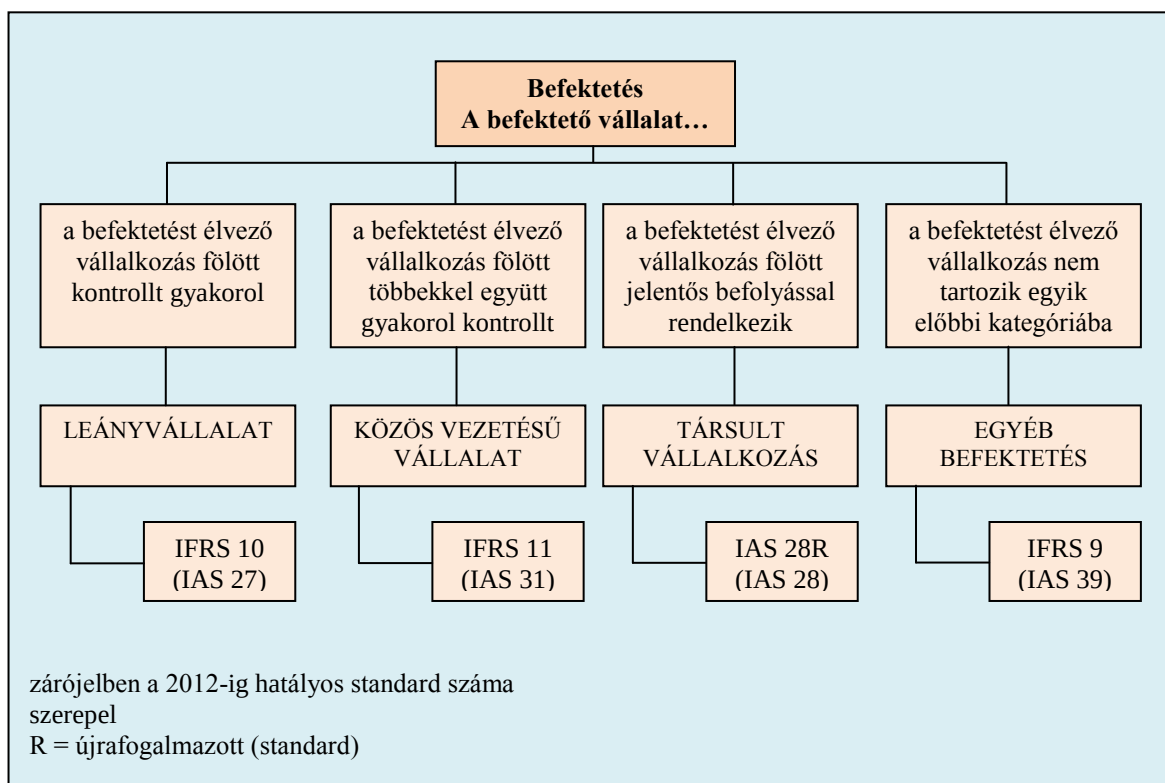
Konszolidálásba bevont vállalkozások: az anyavállalat, a konszolidálásba bevont leányvállalat, a konszolidálásba bevont közös vezetésű vállalkozás együttesen.

Kapcsolt vállalkozás: az anyavállalat, a leányvállalat, a közös vezetésű vállalkozás és társult vállalkozás (főlérendelt anyavállalat esetében a minősítést a főlérendelt anyavállalat szempontjából kell elvégezni).

Kapcsolt fél: az 1606/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel összhangban egyes nemzetközi számviteli standardok elfogadásáról szóló 1126/2008/EK bizottsági rendeletben meghatározott fogalom. (lásd: 2.2-es fejezet)

2.2 A NEMZETKÖZI SZÁMVITELI STANDARDOK FOGALMI MEGHATÁROZÁSAI A RÉSZESEDÉSEKKEL KAPCSOLATBAN

Több Nemzetközi Számviteli Standard is rendelkezik a részesedésekről. A következőkben egy-egy standardban található, a részesedésekkel kapcsolatos főbb definíciókat ismertetem.

1. ábra: Vállalkozások lehetséges kapcsolódása

Forrás: Lakatos (2012), 169.o.alapján saját szerkesztés

Az *ellenőrzés képesség* egy gazdálkodó egység pénzügyi és működési politikájának irányítására, a tevékenységéből származó haszon megszerzése érdekében.

A *közös ellenőrzés* egy gazdasági tevékenység fölött gyakorolt ellenőrzés szerződésben rögzített megosztása, és kizárólag akkor áll fenn, ha a tevékenységgel kapcsolatos stratégiai pénzügyi és működési döntésekhez az ellenőrzésben részt vevő felek (a közös vezetésű vállalkozás tulajdonosai) egyhangú hozzájárulása szükséges.

A *jelentős befolyás* egy befektetést befogadó pénzügyi és működési politikájával kapcsolatos döntésekben való részvétel képessége, de nem ezen politikák ellenőrzése vagy közös ellenőrzése.

Az *anyavállalat* olyan gazdálkodó egység, amely egy vagy több leányvállalattal rendelkezik.

A *leányvállalat* olyan gazdálkodó egység, beleértve a nem tőkeegyesítő társaságokat is, mint pl. a személyegyesítő társaságot, amelyet egy másik vállalkozás (az anyavállalat) ellenőriz.

A *csoport* az anyavállalat és annak összes leányvállalata.

A *kisebbségi részesedés* egy leányvállalat eredményének és nettó eszközeinek azon része, amely olyan tőkeérdekeltségeknek tulajdonítható, amelyeknek sem közvetve – leányvállalaton keresztül –, sem közvetlenül nem az anyavállalat a tulajdonosa.

A *Tulajdonos* a közös vállalkozásban részt vevő, a közös vállalkozás fölött közös ellenőrzést gyakorló fél.

A *közös vállalkozás* egy olyan szerződéses megállapodás, amelynek keretében két vagy több fél úgy folytat egy gazdasági tevékenységet, hogy az közös ellenőrzés alá esik.

A *közös vállalkozás befektetője* a közös vállalkozásban szereplő olyan fél, akinek nincs közös ellenőrzési joga a közös vállalkozás felett.

A *társult vállalkozás* olyan gazdálkodó egység, beleértve a jogi személyiséggel nem rendelkező társaságokat is, mint pl. a személyegyesítő társaságot, amely felett egy befektető jelentős befolyással rendelkezik, és amely a befektetőnek nem leányvállalata és nem is közös vállalkozása.

A *Kapcsolt fél*: egy adott fél akkor minősül a gazdálkodó egységgel kapcsolt viszonyban lévőnek, ha:

- a fél közvetlenül vagy közvetetten, egy vagy több közvetítőn keresztül:
 - ellenőrzi a gazdálkodó egységet, annak ellenőrzése alatt áll, vagy azzal együtt közös ellenőrzés alatt áll (beleértve az anyavállalatokat, leányvállalatokat és társleányvállalatokat);
 - olyan érdekeltséggel rendelkezik a gazdálkodó egységben, amely jelentős befolyást biztosít számára a gazdálkodó egység felett; vagy
 - közös ellenőrzést gyakorol a gazdálkodó egység felett;
- a fél a gazdálkodó egység társult vállalkozása;
- a fél olyan közös vállalkozás, amelyben a gazdálkodó egység tulajdonos;

- a fél kulcspozícióban lévő vezető a gazdálkodó egységnél vagy annak anyavállalatánál;
- a fél az fentiekben meghatározott bármely magánszemély közeli hozzátartozója;
- a fél a fentiekben hivatkozott bármely magánszemély közvetlen vagy közvetett ellenőrzése, közös ellenőrzése vagy jelentős befolyása alatt áll, vagy ilyen személy a fél felett jelentős szavazati joggal rendelkezik; vagy
- a fél egy nyugdíjazási juttatási programot biztosít a gazdálkodó egység vagy bármely olyan más gazdálkodó egység munkavállalói részére, amely kapcsolt fél a gazdálkodó egység szempontjából.

A *törzsrészcvény* egy olyan tőkeinstrumentum, amely az összes többi tőkeinstrumentum-osztályoknak alá van rendelve, így például csak az elsőbbségi részvények után részesülhetnek osztalékban.

A *potenciális törzsrészcvény* olyan pénzügyi instrumentum vagy egyéb szerződés, amely annak tulajdonosát törzsrészcvényre jogosíthatja fel

- olyan hitelviszonyt megtestesítő instrumentumok, amelyek törzsrészcvényekre válthatók
- éscvény warrantok és opciók.

A *pénzügyi instrumentumok* az egyik fél számára pénzügyi eszközt, míg a másik fél számára kötelezettséget vagy saját tőkét (tőkeinstrumentumot) létrehozó szerződéses megállapodások (például: vevőkövetelések, adott kölcsönök, szállítói kötelezettségek, felvett hitelek, értékpapírok, részvény, üzletrész, származékos ügyletek, pénzügyi lízing).

2.3 A GT. ÉS AZ ÚJ PTK. RÉSESEDESEKRE VONATKOZÓ SZABÁLYOZÁSAI

A részvényekkel, üzletrészekkel, azok megszerzésével kapcsolatos főbb tudnivalókat jelenleg még a Gazdasági társaságokról szóló törvény, majd 2014.03.15-i hatálybalépésével az új Polgári törvénykönyv szabályozza. A következőkben a most hatályos törvényi rendelkezéseket ismertetem.

A 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról (a továbbiakban: Gt.) célja, hogy korszerű jogi keretek biztosításával támogassa a magyar piacgazdaság további erősödését, a nemzetgazdaság jövedelemtermelő képességének fejlődését és a vállalkozások

sikerességét. A gazdasági társaságok működése segítse elő a tisztességes versenyt, ne teremtsen gazdasági erőfölényt, összhangban álljon a hitelezők méltányos érdekeivel és a közérdekkel.

A Gt. 3. § (1) bekezdésének általános rendelkezése alapján Gazdasági társaságot üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására külföldi és belföldi természetes és jogi személyek, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok alapíthatnak, működő társaságba tagként beléphetnek, társasági részesedést (részvényt) szerezhetnek.

2.3.1 A minősített többséget biztosító befolyásszerzésre vonatkozó szabályok

A Gt. 52. § (1) bekezdésének értelmében, ha a korlátolt felelősségű társaságban vagy a zártkörűen működő részvénytársaságban (a továbbiakban: ellenőrzött társaság) annak tagja (részvényese) az alapítást követően minősített többséget biztosító befolyást szerez, a befolyásszerző köteles azt a befolyás létrejöttét követő tizenöt napon belül a cégbíróságnak elektronikus úton bejelenteni.

Ezen paragrafus (2) bekezdésének alkalmazásában *minősített többséget biztosító befolyás*nak számít, ha a minősített befolyásszerző az ellenőrzött társaságban - közvetlenül vagy közvetve - a szavazatok legalább hetvenöt százalékával rendelkezik.

2.3.2 A korlátolt felelősségű társaság

A korlátolt felelősségű társaság (e fejezetben a továbbiakban: társaság) a Gt. 111. § (1) bekezdése alapján olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben csak törzsbetéteinek szolgáltatására és a társasági szerződésben esetleg megállapított egyéb vagyoni hozzájárulás szolgáltatására terjed ki. A társaság kötelezettségeiért - törvényben meghatározott kivétellel - a tag nem felel.

A korlátolt felelősségű társaság elnevezést - vagy annak „kft.” rövidítését - a társaság cégnevében fel kell tüntetni.¹

A Gt. 114. § (1) bekezdése definiálja a törzstőke fogalmát. Ez alapján a *társaság törzstőkéje* az egyes tagok törzsbetéteinek összességéből áll. A törzstőke összege nem lehet kevesebb ötszázezer forintnál.²

¹ Gt. 111. § (2) bekezdés

Ezen paragrafus (2) és (4) bekezdése szerint a *törzsbetét* a tagok vagyoni hozzájárulása, amely pénzbeli, illetve nem pénzbeli hozzájárulásból áll.

A tagok törzsbetétei különböző mértékűek lehetnek, az egyes *törzsbetétek mértéke* azonban nem lehet kevesebb százezer forintnál. A törzsbetétnek - a számviteli törvény felhatalmazása alapján devizában történő könyvvizetést alkalmazó társaság kivételével - forintban kifejezettnek és tízezerrel maradék nélkül oszthatónak kell lennie.

2.3.2.1 Az üzletrész

A Gt. 121. § (1) és (2) bekezdése alapján a társaság bejegyzését követően a tagok jogait és a társaság vagyonából őket megillető hányadot az *üzletrész* testesíti meg. A társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában az üzletrész mértéke a tagok törzsbetétiéhez igazodik. Azonos mértékű üzletrészhez azonos tagsági jogok fűződnek, a társasági szerződés azonban egyes üzletrészeket a többiekétől eltérő tagsági jogokkal ruházhat fel. Minden tagnak csak egy üzletrésze lehet. Ha a tag másik önálló üzletrészt szerez meg, eredeti üzletrésze az átvett üzletrésszel megnövekszik.

A Gt. 122. § (1) bekezdése kimondja, hogy egy üzletrésznek több tulajdonosa is lehet. Ezek a személyek a társasággal szemben egy tagnak számítanak, jogaikat csak közös képviselőjük útján gyakorolhatják, és a tagot terhelő kötelezettségekért egyetemlegesen felelnek.

123. § (1) bekezdésének rendelkezése szerint az üzletrész a társaság tagjaira - a társaság saját üzletrészt kivéve - szabadon átruházható. A társasági szerződésben a tagok egymásnak elővásárlási jogot biztosíthatnak, illetve az üzletrész harmadik személyre történő átruházását egyéb módon korlátozhatják vagy feltételhez köthetik.

2.3.2.2 A törzstőke felemelése kft.-nél

A törzstőke felemeléséről a Gt. a 154. §-tól a 158. §-ig tartó szakaszában rendelkezik.

A törzstőke felemelése a Gt. szerint történhet:

- új törzsbetétek befizetésével,
- a törzstőkén felüli saját tőke terhére,
- dolgozói üzletrész forgalomba hozatalával.

² Új Ptk. 3:161. § (4) bekezdése alapján a törzstőke nem lehet kevesebb hárommillió forintnál

A törzstőke felemelhető pénzbeli, illetve nem pénzbeli hozzájárulás szolgáltatásával, valamint a törzstőkén felüli vagyon terhére is. A törzstőke felemeléséről a társasági szerződés módosítására vonatkozó szabályok betartásával a taggyűlés jogosult dönteni.

A vagyoni hozzájárulás szolgáltatásával megvalósuló törzstőke felemelésére csak akkor kerülhet sor, ha valamennyi korábbi törzsbetétet teljes egészében szolgáltatták.

A tőkeemelést elhatározó taggyűlési határozatban meg kell határozni, hogy a tőkeemelésre milyen nagyságú (tárgyú) pénzbeli, illetve nem pénzbeli hozzájárulás szolgáltatásával kerül sor.

A tőkeemeléssel döntő taggyűlési határozatnak tartalmaznia kell:

- a felemelt törzstőke és az egyes tagok törzsbetéteinek nagyságát,
- az adott tag által a tőkeemelés során szolgáltatott vagyoni hozzájárulást, annak szolgáltatásának módját és idejét.

A taggyűlés a törzstőkét a társaság törzstőkén felüli vagyonával vagy annak egy részével felemelheti, ha az előző üzleti évre vonatkozó számviteli törvény szerinti beszámolójának mérlege vagy a tárgyévi közbenső mérlege alapján a tőkeemelés fedezete biztosított, és a társaság törzstőkéje a tőkeemelést követően sem haladja meg a számviteli törvény szerint helyesbített saját tőke összegét. A törzstőkén felüli vagyon fedezetének fennállását a számviteli törvény szerinti beszámoló vagy közbenső mérleg igazolja. A törzstőke ily módon történő felemelése a tagok törzsbetéteit a korábbi törzsbetéteik arányában növeli, amennyiben ettől eltérően nem rendelkezik a társasági szerződés, illetve a minősített szótöbbséggel hozott taggyűlési határozat.

2.3.3 Részvénytársaság

A részvénytársaság a Gt. 171. § (1) bekezdése alapján olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényekből álló alaptőkével (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag (részvényes) kötelezettsége a részvénytársasággal szemben a részvény névértékének vagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. A részvénytársaság kötelezettségeiért a részvényes nem felel.

A részvénytársaság zárt körben vagy nyilvánosan alapítható, működési formája lehet zártkörű vagy nyilvános.

A részvénytársaság elnevezést - a működési forma megjelölésével, illetve annak „zrt.” vagy „nyrt.” rövidítésével - a társaság cégnevében fel kell tüntetni.

A részvénytársaság működési formáját megváltoztathatja. A működési forma megváltoztatása nem jelenti a részvénytársaság átalakulását.³

A Gt. 174. § (1) bekezdése szerint az összes részvény névértékének összege a részvénytársaság alaptőkéje.

A részvénytársaság *alaptőkéje* zártközű részvénytársaság esetén ötmillió forintnál, amíg nyilvánosan működő részvénytársaság esetén húszmillió forintnál nem lehet kevesebb.

Részvénytársaság pénzbeli hozzájárulás nélkül, nem pénzbeli hozzájárulással is alapítható.

2.3.3.1 A részvény

A részvény fogalmát a Gt. 177. §-a definiálja. A **részvény** tagsági jogokat megtestesítő, névre szóló, névértékkel rendelkező forgalomképes értékpapír.

A részvény szabadon átruházható. Átruházhatóságának korlátozása harmadik személlyel szemben akkor hatályos, ha törvény erre lehetőséget ad.

A nyomdai úton előállított részvény átruházása a részvény hátoldalára vagy a részvényhez csatolt lapra (toldatra) írt teljes vagy üres forgatmány útján történik.

A dematerializált részvény elektronikus úton létrehozott, rögzített, továbbított és nyilvántartott, az értékpapírokra vonatkozó külön törvényben meghatározott tartalmi kellékeit azonosítható módon tartalmazó adatösszesség, amelynek nincs sorszáma. Dematerializált részvény esetén a részvényes nevét, valamint az azonosításhoz szükséges egyéb adatait az értékpapír-forgalmazó által a részvényes javára vezetett értékpapírszámla tartalmazza. A dematerializált részvény átruházása az értékpapírszámlán történő terhelés, illetve jóváírás útján történik. Dematerializált részvény esetén azt a személyt kell a részvény tulajdonosának tekinteni, akinek értékpapírszámláján a részvényt nyilvántartják.

A nyomdai úton előállított részvény tulajdonjogának öröklés, a részvényes jogutódlással történő megszűnése vagy házastársi közös vagyon megosztása jogcímén történő átszállása esetén, a jogosult kérésére az igazgatóság a tulajdonosváltozást - a megfelelő okirati bizonyítékok alapján - a részvény hátoldalán (toldaton) átvezeti és a jogosultat - ha az eltérően nem rendelkezik - a részvénykönyvben részvényesként feltünteti. Dematerializált részvény esetén az értékpapírszámla-vezető vezeti át a

³ Gt. 171. § (2) – (4) bekezdés

tulajdonosváltozást, ezzel egyidejűleg értesíti a részvénytársaság igazgatóságát vagy annak megbízottját, amely a részvényt a részvénykönyvbe bejegyezi.

A nyomdai úton előállított részvény tulajdonjogának jogerős bírósági határozattal vagy hatósági árverésen történő megszerzése esetén, a tulajdonos kérésére az igazgatóság a tulajdonváltozást a részvény hátoldalán (toldaton) átvezeti, és a jogosultat a részvénykönyvben részvényesként feltünteti. Dematerializált részvény esetén a jogerős bírósági határozat, illetve az árverési jegyzőkönyv alapján, annak száma és kelte értékpapírszámlán történő feltüntetésével az értékpapírszámla-vezető vezeti át az új tulajdonos javára a tulajdonváltozást, és ezzel egyidejűleg értesíti a részvénytársaság igazgatóságát vagy annak megbízottját, amely a részvényt a részvénykönyvbe bejegyezi.

A részvény a névértékétől függő mértékű szavazati jogot testesít meg, kivéve, ha a Gt. alapján a részvénytársaság alapszabálya a szavazati jogot a részvények meghatározott csoportjára kizárja vagy korlátozza. Azonos névértékű részvények azonos szavazati jogot biztosítanak.

Többszavazati jogot biztosító részvény kibocsátása a Gt.-ben meghatározott esetek kivételével semmis.

Részvényfajták a következők lehetnek:

A *törzsrészvény* az a részvény, amely nem tartozik a továbbiakban felsorolt részvényfajták közé. A részvénytársaság által kibocsátott törzsrészvények névértéke összegének mindenkor meg kell haladnia a részvénytársaság alaptőkéjének a felét.

Az *elsőbbségi részvény* olyan részvény, amely más részvényfajtaival szemben a részvényesnek meghatározott előnyt biztosít. Az alapszabály az elsőbbségi részvényfajtaán belül az alábbi jogokat biztosító részvényosztályt határozhat meg:

- osztalékelsőbbséget,
- a részvénytársaság jogutód nélkül történő megszűnése esetén a felosztásra kerülő vagyonból történő részesedés elsőbbségét (likvidációs hányadhoz fűződő elsőbbség),
- a szavazati joggal összefüggő elsőbbséget,
- vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag kijelölésére vonatkozó elsőbbséget, valamint
- elővásárlási jogot,
- külön törvényben meghatározott egyéb elsőbbségi jogot.

A *dolgozói részvény* a részvénytársaságnál teljes és részmunkaidőben foglalkoztatott munkavállalók számára - ingyenesen vagy kedvezményes áron - kibocsátható részvény.

A *kamatozó részvény* az alaptőke tíz százalékát meg nem haladó mértékben előre meghatározott mértékű kamatra jogosító részvény.

A *visszaváltható részvény* az alaptőke tíz százalékát meg nem haladó mértékben kibocsájtható részvény, amely alapján a kibocsátandó részvényre a részvénytársaságot vételi jog vagy a részvényest eladási jog illeti meg, az alapszabályban meghatározott feltételek szerint. Kibocsátható olyan visszaváltható részvény is, amely mind a vételi, mind az eladási jogot megtestesíti.⁴

2.3.3.2 Az alaptőke felemelése zrt.-nél

Az alaptőke felemelése a Gt. 248. § (1) bekezdése alapján, az alábbi módon történhet

- új részvények forgalomba hozatalával;
- az alaptőkén felüli vagyon terhére;
- dolgozói részvény forgalomba hozatalával; illetve
- feltételes alaptőke-emelésként, átváltozó vagy átváltoztatható kötvény forgalomba hozatalával történik.

Az új részvény és kötvény forgalomba hozatala zártkörű vagy nyilvános módon történhet.

Ha a részvénytársaság új részvények nyilvános forgalomba hozatalával alaptőkéjének felemelését határozza el, a közgyűlésnek előzetesen határoznia kell a részvénytársaság működési formájának megváltoztatásáról.

A részvénytársaság alaptőkéje felemeléséről a közgyűlés határoz.

Az alapszabály az alaptőke pénzbeli hozzájárulás ellenében történő felemelése esetére a részvényeseknek, az átváltoztatható, illetve jegyzési jogot biztosító kötvények tulajdonosainak a részvények átvételére elsőbbségi jogot biztosíthat. Részvények átvételére vonatkozó elsőbbségi jog biztosítása esetén legalább az elsőbbségi jog gyakorlására jogosultak körét, sorrendjét és a rendelkezésre álló időtartamot az alapszabályban kell szabályozni.

A részvénytársaság közgyűlése, ha az alapszabály ennek lehetőségét nem zárja ki, közgyűlési határozatban felhatalmazhatja az igazgatóságot az alaptőke felemelésére. A

⁴ Gt. 177. § - 183. §

felhatalmazásban meg kell határozni azt a legmagasabb összeget (jóváhagyott alaptőke), amellyel az igazgatóság a részvénytársaság alaptőkéjét a közgyűlési határozatban megszabott, legfeljebb ötéves időtartam alatt összesen felemelheti.

A közgyűlési határozatról szóló közleményt az igazgatóság köteles a határozat meghozatalát követő harminc napon belül a Céglőnyben közzétenni.

Az alaptőke-emelés, illetve annak cégjegyzékbe történő bejegyzése során az alapításra irányadó szabályokat megfelelően alkalmazni kell.⁵

2.3.3.3 Az alaptőke felemelése nyrt-nél

Ha a nyilvánosan működő részvénytársaság eltérő részvényfajtába, illetve részvényosztályba tartozó részvényeket hozott forgalomba, az alaptőke felemelését elhatározó, illetve az arról döntő közgyűlési határozat érvényességének feltétele, hogy a tőkeemeléssel közvetlenül érintett, továbbá az alapszabály által érintettnek minősített részvényfajta, illetve részvényosztály részvényesei az alapszabályban meghatározott módon az alaptőke felemeléséhez külön hozzájáruljanak. A hozzájárulás megadásának módjára vonatkozó részletes szabályokat az alapszabályban kell megállapítani.

Amennyiben külön törvény másként nem rendelkezik, és az alaptőke felemelésére pénzbeli hozzájárulás ellenében kerül sor, a részvénytársaság részvényeseit, ezen belül első helyen a forgalomba hozott részvényekkel azonos részvénytársaságba tartozó részvénytellel rendelkező részvényeseket, majd az átváltoztatható, és velük egy sorban a jegyzési jogot biztosító kötvények tulajdonosait - ebben a sorrendben - az alapszabályban meghatározott feltételek szerint a részvények átvételére vonatkozó elsőbbségi jog illeti meg. Az átváltozó kötvény tulajdonosát nem illeti meg elsőbbségi jog.

A részvénytársaság köteles az alapszabályban meghatározott módon tájékoztatni a részvényeseket, illetve az átváltoztatható és a jegyzési jogot biztosító kötvények tulajdonosait a részvények átvételére vonatkozó elsőbbségi jog gyakorlásának lehetőségéről és módjáról, így a megszerezhető részvények névértékéről, illetve kibocsátási értékéről, valamint e jog érvényesítésére nyitva álló - legalább tizenöt napos - időszak kezdő és zárónapjáról.

A részvények jegyzésére vonatkozó elsőbbségi jog az alapszabályban érvényesen nem zárható ki, illetve nem korlátozható. A közgyűlés azonban a jegyzési elsőbbségi jog

⁵ Gt. 248. § - 253. §

gyakorlását korlátozhatja, illetve kizárhatja. Ebben az esetben az igazgatóságnak az előterjesztésben be kell mutatnia a jegyzési elsőbbségi jog korlátozására, illetve kizárására irányuló indítvány indokait.

Új részvények nyilvános forgalomba hozatalával megvalósuló alaptőke-emelésre csak pénzbeli hozzájárulás szolgáltatása ellenében kerülhet sor.

Nyilvános részvénykibocsátás során nem kerül sor a részvények átvételére vonatkozó, előzetes kötelezettségvállaló nyilatkozat megadására, a tőkeemelés elhatározásáról döntő közgyűlési határozat a tőkeemelésben részt vevő leendő részvényesek körét és személyét nem határozza meg. Az új részvényeket megszerezni kívánó személyek az értékpapírokra vonatkozó törvényi rendelkezések szerinti jegyzési eljárás során vállalják a részvények ellenértékének megfizetését és válnak jogosulttá a részvényekre.⁶

2.3.3.4 Alaptőke (törzstőke) felemelése követelések apportálásával

A 2006. július 1-jén hatályba lépett gazdasági társaságokról szóló törvény rendelkezik a tag vagyoni hozzájárulásáról, ezen belül a nem pénzbeli hozzájárulásról (apportról). A Gt. 13. § (2) bekezdés szerint a nem pénzbeli hozzájárulás bármilyen vagyoni értékkel rendelkező dolog, szellemi alkotáshoz fűződő vagy egyéb vagyoni értékű jog – ideértve az adós által elismert vagy jogerős bírósági határozaton alapuló követelést is – lehet.

Ezek alapján a társaság tagja a társaság részére nyújtott kölcsönből származó követelését, nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként a gazdasági társaság számára rendelkezésre bocsáthatja. Arra is lehetőség van, hogy a tag az ilyen követelését használja fel apportként a társaság törzstőkéjének megemeléséhez.

Ennek feltétele a társasági szerződés módosítása, a nem pénzbeli hozzájárulásnak a társaság rendelkezésére bocsátása, illetve a törzstőke változásának a cégjegyzékbe történő bejegyzése.⁷

A követelés apportnál nem jön szóba az illeték, és mentes minden adótól.

⁶ Gt. 313. § - 314. §

⁷ <http://www.csaladipenzmagazin.hu/2011/02/03/a-negativ-sajat-toke-rendezesenek-lehetseges-modjai/>
(letöltve: 2013.10.20.)

2.3.4 Új Ptk

A jövőben a gazdasági társaságokra vonatkozó szabályozást a 2014.03.15-én hatályba lépő 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (a továbbiakban új Ptk.) foglalja magába.

Amíg a kihirdetett, de hatályba nem lépett Polgári Törvénykönyv (2009. évi CXX. törvény) nem tartalmazta a gazdasági társaságokról szóló szabályozást, addig a 2010 és 2012 között folyó munkálatok eredményeképp a Gt. teljes egészében a magánjog részévé vált, és az új Polgári Törvénykönyv III. Könyvébe került beillesztésre. A törvényi szabályozásban számos helyen érdemi változtatás is történt.

A tételes jogi rendelkezések nagy része megegyezik, vagy nagyban hasonlít a jelenleg hatályos Gt. szabályaihoz, ugyanakkor alapvető szemléletbeli változás történt a beillesztés során. (Török, 2013)

Az új Ptk. lényegében nem változtatja meg a gazdasági társaságokra vonatkozó rendelkezéseket, de kisebb változásokat eredményez. Ilyen a korlátolt felelősségű társaságok kötelező jegyzett tőkéjének a három millió forintos szintre történő visszaemelése.

3 RÉSZESEDÉSEK A SZÁMVITELBEN

Jelen fejezetben bemutatom a Számviteli törvény részesedésekre vonatkozó szabályozásait. Ismertetem a részesedések mérlegben, eredménykimutatásban, kiegészítő mellékletben, valamint az üzleti jelentésben való megjelenítését, valamint a részesedések értékelésére vonatkozó szabályokat. Kitérek a tulajdonszerzéskor keletkező üzleti vagy cégértékre is, illetve a részesedések megítélésére az IAS-IFRS rendszerében.

3.1 A SZÁMVITELI TÖRVÉNY ÉS A RÉSZESEDÉS

3.1.1 Részesedések a mérlegben

A részesedések különböző jogcímeken kerülhetnek be a vállalkozás vagyonkörébe. A vállalkozásnak megszerzéskor döntenie kell a besorolást illetően, hogy milyen időtávra akarja a befektetését megvalósítani. (Sztanó et al, 2012). A mérlegben annak megfelelően, hogy a vállalkozó a részesedését éven túl meg kívánja tartani, vagy éven belül értékesíteni szándékozik, megkülönböztetünk tartós-, illetve a forgatási célú részesedést. A tartós részesedést a befektetett pénzügyi eszközök mérlegcsoportban, míg a forgatási célú részesedést a forgóeszközök mérlegcsoportban jelenítjük meg.⁸

A megszerzési minősítésen túl mérlegkészítéskor is minősíteni kell az értékpapírokat:

- *A vállalkozói döntést igénylő szubjektív minősítés:* dönteni kell arról, hogy az eredeti besorolási szempontok időközben változtak-e, és szükségessé vált-e egy esetleges átsorolás a befektetett pénzügyi eszközök és a forgó eszközök között.
- *Objektív okokat figyelembe vevő minősítés:* a fordulónapot követő üzleti évben esedékes törlesztőrészeket mindenféleképpen át kell sorolni a befektetett pénzügyi eszközök közül a forgóeszközök közé. (Sztanó et al, 2012)

3.1.1.1 Befektetett pénzügyi eszközök

A befektetett pénzügyi eszközök között a Sztv. 27. § (1) bekezdése szerint a mérlegben azokat az eszközöket (részesedés, értékpapír, adott kölcsön) kell kimutatni, amelyeket a

⁸ <http://merlegkepess-tanoncok.blogspot.hu/2013/07/reszesedesek-elmelet.html> (letöltve:2013.10.06)

vállalkozó azzal a céllal fektetett be más vállalkozónál, adott át más vállalkozónak, hogy ott tartós jövedelemre (osztalékra, illetve kamatra) tegyen szert, vagy befolyásolási, irányítási, ellenőrzési lehetőséget érjen el. A befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítését szintén a befektetett pénzügyi eszközök között kell a mérlegben kimutatni.

A befektetett pénzügyi eszközök mérlegben való megjelenítését a Sztv. 27. § (2) - (8) bekezdések szabályozzák. A törvény ezen szakasza írja elő az egyes mérlegsorok tartalmi elemeit, melyek közül a részesedésekkel kapcsolatos mérlegsorokat emelem ki, ezek az alábbiak:

Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban: a kapcsolt vállalkozásban lévő tulajdoni részesedést jelentő, tartósan befolyásolási, irányítási, ellenőrzési lehetőséget biztosító befektetések (részvényeket, üzletrészeket, vagyoni betéteket).

Egyéb tartós részesedés: minden olyan tulajdoni részesedést jelentő befektetés, amely nem tartozik a tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban mérlegtétel körébe, de tartósan szolgálja a vállalkozó érdekeit.

Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése: a részesedések - bekerülési értéket meghaladó - piaci értéke és bekerülési értéke közötti különbséget mutatható ki.

„A befektetett pénzügyi eszközök esetében kizárólag a részesedéseknél van lehetőség az értékhelyesbítés elszámolására. (A mérlegkészítéskori piaci értéknek a könyv szerinti értéket meghaladó összegét a saját tőke értékhelyesbítés értékelési tartalékával szemben.)” (Sztanó et al, 2012, 80. o.)

Befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete: A vállalkozások a pénzügyi instrumentumok bizonyos körére alkalmazhatják a valós értéken történő értékelést. A valós értéken történő értékelés lehetőségének alkalmazása esetén a könyv szerinti értéktől való eltéréseket ezen a soron kell kimutatni a mérlegben.

3.1.1.2 Forgóeszközök

A forgóeszközök között értékpapírként a forgatási célból, átmeneti, nem tartós befektetésként vásárolt, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokat, illetve tulajdoni részesedést jelentő befektetéseket kell kimutatni a Sztv. 30. § (1) bekezdése alapján.

A Sztv. 30. § (2) – (5) bekezdések szabályozzák a forgóeszközök mérlegben való megjelenítését. Az egyes részesedésekkel kapcsolatos mérleg sorok tartalmi elemei a következők:

Részesedés kapcsolt vállalkozásban: a kapcsolt vállalkozásban lévő tulajdoni részesedést jelentő, forgatási célból, általában árfolyamnyereség elérése érdekében vásárolt befektetések (részvényeket, üzletrészeket, vagyoni betéteket).

Egyéb részesedés: minden olyan tulajdoni részesedést jelentő, forgatási célból vásárolt befektetés, amely nem tartozik a részesedés kapcsolt vállalkozásban mérlegtétel szerinti részesedések közé.

Saját részvények, saját üzletrészek: a vállalkozó által visszavásárolt (megszerzett) tulajdoni részesedést jelentő saját befektetések. A visszavásárolt tulajdoni részesedést jelentő saját befektetések között kell kimutatni a vállalkozó által ellenérték (visszaváltási érték) fejében megszerzett visszaváltható részvényeket is a megszerzéstől az alaptőke kötelező leszállításának cégbíróági bejegyzéséig.

3.1.2 A tulajdoni részesedést jelentő befektetés bekerülési értéke

A tulajdonos mérlegében, a gazdasági társaságban lévő tulajdoni részesedést jelentő befektetést - függetlenül attól, hogy az a forgóeszközök, illetve a befektetett pénzügyi eszközök között szerepel - bekerülési értéken, illetve a már elszámolt értékvesztéssel csökkentett, az értékvesztés visszaírt összegével növelt könyv szerinti értéken kell kimutatni.

1. táblázat: A befektetett pénzügyi eszközök és a forgóeszközök bekerülési jogcímei és hozzá kapcsolódó bekerülési értékek

Bekerülési jogcímek	Bekerülési érték
<i>Beszerzés</i>	Beszerzési érték
<i>Egyéb állománynövekedések</i>	
○ <i>nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként (apportként) átvétel</i>	Létesítő okirat szerinti érték
○ <i>térítés nélküli átvétel</i>	Piaci érték
○ <i>ajándékként átvétel</i>	Piaci érték
○ <i>követelés fejében történt átvétel</i>	Szerződés szerinti érték

Forrás: Sztanó et al. (2012), 78. o. alapján saját szerkesztés

A Sztv. eszközök bekerülési értékéről szóló 49. § (3) és (4) bekezdése alapján a gazdasági társaságban lévő tulajdoni részesedést jelentő befektetés bekerülési (beszerzési) értéke vásárláskor a részvényekért, üzletrészekért, vagyoni betétekért fizetett ellenérték (vételár), cégvásárláskor - üzleti vagy cégérték, illetve negatív üzleti vagy cégérték kimutatása esetén - az üzleti vagy cégértékkel csökkentett, a negatív üzleti vagy cégértékkel növelt ellenérték (vételár).

A gazdasági társaságban lévő tulajdoni részesedést jelentő befektetés bekerülési (beszerzési) értéke alapításkor, tőkeemeléskor a létesítő okiratban, annak módosításában, illetve a közgyűlési, az alapítói, a taggyűlési határozatban a jegyzett tőke fedezeteként, valamint a jegyzési, a kibocsátási érték és a névérték különbözeteként, a jegyzett tőkén felüli tőke fedezeteként meghatározott vagyoni hozzájárulás együttes értéke a ténylegesen befizetett pénzbetétnek és a rendelkezésre bocsátott nem pénzbeli betétnek megfelelő összegben.

3.1.2.1 Befektetett pénzügyi eszközök bekerülési értéke

A befektetett pénzügyi eszközök bekerülési (beszerzési) értékének meghatározása a következőképpen történik:

A beszerzéshez kapcsolódóan fizetett bizományi díjjal növelt vételárhoz hozzáadjuk a vásárolt vételi opció díját, illetve a negatív üzleti vagy cégértéket (ezt csak a tulajdoni részesedést jelentő befektetéseknél), ezt csökkentjük az üzleti vagy cégértékkel (ezt is csak

a tulajdoni részesedést jelentő befektetéseknél kell figyelembe venni), és (hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok esetén) a vételárban lévő kamattal.

+	• Vételár (fizetett ellenérték)
+	• Beszerzéshez kapcsolódóan fizetett bizományi díj
+	• Vásárolt vételi opció díja
+	• Negatív üzleti vagy cégérték (csak tulajdoni részesedést jelentő befektetésénél)
-	• Üzleti vagy cégérték (csak tulajdoni részesedést jelentő befektetésénél)
-	• Vételárban lévő kamat (csak hitelviszonyt megtestesítő értékpapírnál)
=	• Bekerülési (beszerzési) érték

2. ábra: Befektetett pénzügyi eszközök bekerülési értéke

Forrás: saját szerkesztés

A bekerülési érték meghatározásakor figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a befektetett eszközök között kimutatott részesedések és hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok esetében a bekerülési érték kötelező eleme a beszerzéshez, vásárláshoz kapcsolódó fizetett bizományosi díj, illetve a vásárolt vételi opció díja
- a tulajdoni részesedést jelentő befektetés esetén a minősített többséget biztosító befolyás megszerzésekor (75% feletti részesedés vásárlásakor), a piaci érték minősül bekerülési értéknek, abban az esetben, ha a fizetett ellenérték és a piaci érték közötti különbség lényegesnek minősül. A lényeges különbség a pozitív, vagy negatív üzleti, vagy cégérték. (Sztanó et al, 2012)

A részesedések mérlegértéke a következőképpen számítható ki:

+ Bekerülési (beszerzési) érték (könyv szerinti érték)
- Értékvesztés
+ Értékvesztés visszaírása
+/- Devizás értékpapírok mérleg-fordulónapi értékeléséből származó árfolyam- különbség
= Mérlegérték
+ Értékhelyesbítés
- Értékhelyesbítés visszavezetése
= Piaci érték

3.1.2.2 Forgóeszközök bekerülési értéke

A forgóeszközök között kimutatott tulajdoni részesedést jelentő befektetések (részesedések) bekerülési értéke az alábbi módon határozható meg:

A beszerzéshez kapcsolódó bizományi díjjal növelt vételár, növelve a vásárolt vételi opció díjával, csökkentve a vételárban lévő kamattal (csak hitelviszonyt megtestesítő értékpapíroknál).

+	• Vételár (fizetett ellenérték)
+	• Beszerzéshez kapcsolódóan fizetett bizományi díj
+	• Vásárolt vételi opció díja
-	• Vételárban lévő kamat(csak hitelviszonyt megtestesítő értékpapíroknál)
=	• Bekerülési (beszerzési) érték

3. ábra: Forgóeszközök bekerülési értéke

Forrás: saját szerkesztés

A bekerülési érték meghatározásakor figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- forgóeszközök között kimutatott részesedések és hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok esetében (a befektetett eszközökkel ellentétben) a bekerülési értéknek nem kötelező eleme a beszerzéshez, vásárláshoz kapcsolódó fizetett bizományosi díj, illetve a vásárolt vételi opció díja. (Sztanó et al, 2012)

A részesedések mérlegértéke forgóeszközök esetében a következőképpen számítható ki:

$$\begin{aligned} &+ \text{Bekerülési (beszerzési) érték (könyv szerinti érték)} \\ &- \text{Értékvesztés} \\ &+ \text{Értékvesztés visszairása} \\ &+/- \text{Devizás értékpapírok mérleg-fordulónapi értékeléséből származó árfolyam-} \\ &\quad \text{különbözet} \\ \hline &= \text{Mérlegérték} \end{aligned}$$

3.1.3 A tulajdoni részesedést jelentő befektetés értékvesztése

A Szt. 54. § (1) bekezdése alapján a gazdasági társaságban lévő tulajdoni részesedést jelentő befektetésnél - függetlenül attól, hogy az a forgóeszközök, illetve a befektetett pénzügyi eszközök között szerepel - értékvesztést kell elszámolni, a befektetés könyv szerinti értéke és piaci értéke közötti - veszteségjellegű - különbség összegében, ha ez a különbség tartósnak mutatkozik és jelentős összegű.

Értékvesztés elszámolásánál a fent említett két feltételnek – miszerint egyaránt tartós és jelentős a veszteség – teljesülnie kell. „A jelentős nagyságrendet e tekintetben a számviteli politikában kell meghatározni. A tartós fennállást az értékelés időpontját megelőző múltbeli időszak tapasztalati adatai alapján és az értékelés időpontját követő, jól előrevezethető időszakra vonatkozó, bizonylatokkal megbízható módon alátámasztott, mérlegkészítés időpontja szerinti információkkal kell igazolnia oly módon, hogy a figyelembe vett időszak együttesen legalább egy éves (tartós) időintervallumot öleljen fel.” (Borka E. 2013b, 414.o.)

A tulajdoni részesedést jelentő befektetés piaci értékének meghatározásakor a Sztv. 54. § (2) bekezdésének előírásait kell alkalmazni. Ez alapján figyelembe kell venni:

- a gazdasági társaság tartós piaci megítélését, a piaci megítélés tendenciáját, a befektetés osztalékkal csökkentett tőzsdei, tőzsdén kívüli árfolyamát, annak tartós tendenciáját

- megszűnő gazdasági társaságnál a várhatóan megtérülő összeget
- a gazdasági társaság saját tőkéjéből a befektetésre jutó részt, külföldi pénzürtékre szóló befektetés esetén az üzleti év mérlegfordulónapjára vonatkozó választott devizaárfolyamon átszámított forintértéken.

Ezen paragrafus (3) bekezdése kimondja, hogy amennyiben a mérlegkészítéskori piaci érték jelentősen és tartósan magasabb, mint a könyv szerinti érték, a különbözettel a korábban elszámolt értékvesztést visszaírással csökkenteni kell. Az értékvesztés visszaírásával a könyv szerinti érték nem haladhatja meg az eredeti beszerzési értéket.

Az Sztv. 54. § (7) bekezdése szerint *a külföldi pénzürtékre szóló, tulajdoni részesedést jelentő befektetésnél* értékvesztés visszaírását devizában kell megállapítani, majd a nyilvántartási devizaárfolyamon kell azt forintra átszámítva a pénzügyi műveletek ráfordításai között, illetve a pénzügyi műveletek ráfordításait csökkentő tételként elszámolni. Ezt követően kell az árfolyamváltozás hatását megállapítani.

3.1.4 Részesedések az eredménykimutatásban

A befektetett pénzügyi eszközökkel és forgóeszközökkel kapcsolatos gazdasági események kihatással vannak a gazdálkodó eredménykimutatására is. Az eredménykimutatás egyes tételeinek tartalmát a Sztv. írja elő. A következőkben az eredménykimutatás részesedésekkel kapcsolatos sorainak tartalmi elemeit ismertetem.

A pénzügyi műveletek bevételei közé tartoznak: a kapott (járó) osztalék és részesedés, a részesedések értékesítésének árfolyamnyeresége, a befektetett pénzügyi eszközök kamatai, árfolyamnyeresége, az egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek, a pénzügyi műveletek egyéb bevételei.

A pénzügyi műveletek ráfordításai közé tartoznak: a befektetett pénzügyi eszközök árfolyamvesztése, a fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások, a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai, a részesedések, az értékpapírok, a bankbetétek értékvesztése.⁹

Kapott (járó) osztalék és részesedés: a tulajdoni részesedést jelentő befektetés után kapott, az adózott eredményből járó összeg (ideértve a kamatozó részvények után kapott, illetve járó kamatot is), amennyiben az a mérlegkészítés időpontjáig ismertté vált.

⁹ Sztv. 83. § (2) - (3) bekezdés

Részesedések értékesítésének árfolyamnyereségeként kell kimutatni: a befektetett pénzügyi eszközök között lévő tulajdoni részesedést jelentő befektetés értékesítésekor az értékesített befektetés eladási ára és könyv szerinti értéke közötti - nyereségjellegű - különbözetet.¹⁰

A pénzügyi műveletek egyéb bevételei között kell kimutatni: a forgóeszközök között kimutatott tulajdoni részesedést jelentő befektetések (ideértve a saját részvényt, a saját üzletrészt is) értékesítésekor az értékesített befektetés eladási ára és könyv szerinti értéke közötti - nyereségjellegű - különbözetet (árfolyamnyereséget).¹¹

Befektetett pénzügyi eszközök árfolyamveszteségeként kell kimutatni: a befektetett pénzügyi eszközök között kimutatott tulajdoni részesedést jelentő befektetés értékesítésekor az értékesített befektetés eladási ára és könyv szerinti értéke közötti - veszteségjellegű - különbözetet.¹²

A pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai között kell kimutatni: a forgóeszközök között kimutatott tulajdoni részesedést jelentő befektetések (ideértve a saját részvényt, a saját üzletrészt is) értékesítésekor az értékesített befektetés eladási ára és könyv szerinti értéke közötti - veszteségjellegű - különbözetet (árfolyamveszteséget).¹³

Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztéseként kell kimutatni: a tulajdoni részesedést jelentő befektetések, a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, a tartós bankbetétek elszámolt értékvesztését, csökkentve azt a korábban leírt értékvesztések visszaírt összegével.¹⁴

A rendkívüli bevételek között kell kimutatni:¹⁵

- a tulajdonosnál (a tagnál) a gazdasági társaságba bevitt vagyontárgyak létesítő okiratban, annak módosításában meghatározott értékét;
- a gazdasági társaság tulajdonosánál (tagjánál) a gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése esetén (a felszámolás, a végelszámolás, a kényszertörlési eljárás befejezésekor), az erről szóló határozat jogerőre emelkedésekor a megszűnt részesedés (részvények, üzletrészek, vagyoni betétek) ellenében kapott eszközök vagyonfelosztási javaslat szerinti értékének és az átvett kötelezettségek megállapodás szerinti értékének különbözetét, amennyiben a kapott eszközök értéke a több;

¹⁰ Sztv. 84. § (1) - (2) bekezdés

¹¹ Sztv. 84. § (7) bekezdés a) pont

¹² Sztv. 85. § (1) bekezdés b) pont

¹³ Sztv. 85. § (3) bekezdés a) pont

¹⁴ Sztv. 85. § (6) bekezdés

¹⁵ Sztv. 86. § (3) bekezdés

- az átalakult gazdasági társaság tulajdonosánál (tagjánál) - a gazdasági társaság átalakulása esetén - az átalakulással létrejött gazdasági társaságban szerzett részesedés bekerülési értékeként a megszűnt részesedésre jutó - a jogelőd gazdasági társaság végleges vagyonmérlege szerinti - saját tőke összegét (kiválás esetén a kiválással létrejött gazdasági társaság végleges vagyonmérlege szerinti saját tőke összegét);
- a külső tulajdonosnál (tagnál) - a gazdasági társaság beolvadása esetén - az átvevő (beolvasztó) gazdasági társaságban szerzett részesedés bekerülési értékeként a megszűnt részesedésre jutó - a jogelőd gazdasági társaság végleges vagyonmérlege szerinti - saját tőke összegét;
- a gazdasági társaság tulajdonosánál (tagjánál) a gazdasági társaság jegyzett tőkéjének leszállításakor, ha a tőkeleszállítás tőke kivonás útján valósul meg, a bevont részesedés (részvény, üzletrész, vagyoni betét) névértékének fejében átvett (járó) eszközök értékét.

3.1.5 Részesedések a kiegészítő melléklet

A kiegészítő mellékletben be kell mutatni a befektetett pénzügyi eszközök, illetve a forgóeszközök között kimutatott részesedések értékelése kapcsán elszámolt értékvesztés nyitóértékét, tárgyévi növekedését, tárgyévi csökkenését, a visszaírt értékvesztés összegét és az értékvesztés záróértékét legalább mérleg tételek szerinti bontásban. Ezen adatokat az egyszerűsített éves beszámoló kiegészítő mellékletében nem kell bemutatnia a vállalkozónak. (Sztanó et al, 2012)

3.1.6 Üzleti jelentés

A Sztv. 95/A §-ának a) - g) pontig terjedő szakasza kimondja, hogy annak a vállalkozónak, amelynek kibocsátott - tulajdoni részesedést jelentő befektetés, mint szavazati jogot megtestesítő - értékpapírai (a továbbiakban: kibocsátott részesedések) tőzsdei kereskedelme engedélyezett az Európai Unió valamely tagállamának elismert (szabályozott) piacán (tőzsdéjén), az üzleti jelentésben részletesen be kell mutatnia:

- a jegyzett tőke összetételét, ideértve azokat a kibocsátott részesedéseket is, amelyek tőzsdei kereskedelme nem engedélyezett az Európai Unió valamely

tagállamának elismert (szabályozott) piacán (tőzsdén), részvénytársaságnál részvényfajták szerinti bontásban, jelezve e fajtáknak a jegyzett tőkén belüli arányát, valamint az azokhoz kapcsolódó jogokat és kötelezettségeket,

- a jegyzett tőkét megtestesítő kibocsátott részesedések átruházásának bármilyen korlátozását,
- azon befektetőket, amelyek jelentős közvetlen vagy közvetett részesedéssel rendelkeznek a vállalkozó saját tőkéjében, akkor is, ha a befektetők a részesedéssel részvényeket megtestesítő igazolások útján rendelkeznek,
- a különleges irányítási jogokat megtestesítő kibocsátott részesedések birtokosait és e jogokat,
- bármely munkavállalói részvényesi rendszer által előírt irányítási mechanizmust, amelyben az irányítási jogokat nem közvetlenül a munkavállalók gyakorolják,
- a szavazati jogok bármely korlátozását (különösen a meghatározott részesedéshez vagy szavazatszámhoz kapcsolódó szavazati jog korlátozást, szavazati jogok gyakorlására vonatkozó határidőket, valamint azon rendszereket, amelyek által a részesedésekhez fűződő pénzügyi előnyök elkülönülnek a kibocsátott részesedések birtoklásától),
- a tulajdonosok közötti bármely megállapodást, amelyről a vállalkozónak tudomása van, és amely a kibocsátott részesedések, illetve a szavazati jogok átruházásának korlátozását eredményezheti.

3.1.7 Üzleti vagy cégérték

Részesedések megszerzésének vizsgálatakor az üzleti vagy cégérték egy speciálisan kapcsolódó tételnek minősül.

A Sztv. előírása alapján üzleti vagy cégérték kimutatására társaság, vagy társaságban való részesedés, illetve üzletág vásárlása esetén van lehetőség, illetve kötelezettség. Akkor is kimutatásra kerülhet üzleti vagy cégérték, ha a részesedés csere útján kerül adott társaság tulajdonába, mivel a csere a Ptk. és így a Sztv. szabályai szerint is adásvételnek minősül.

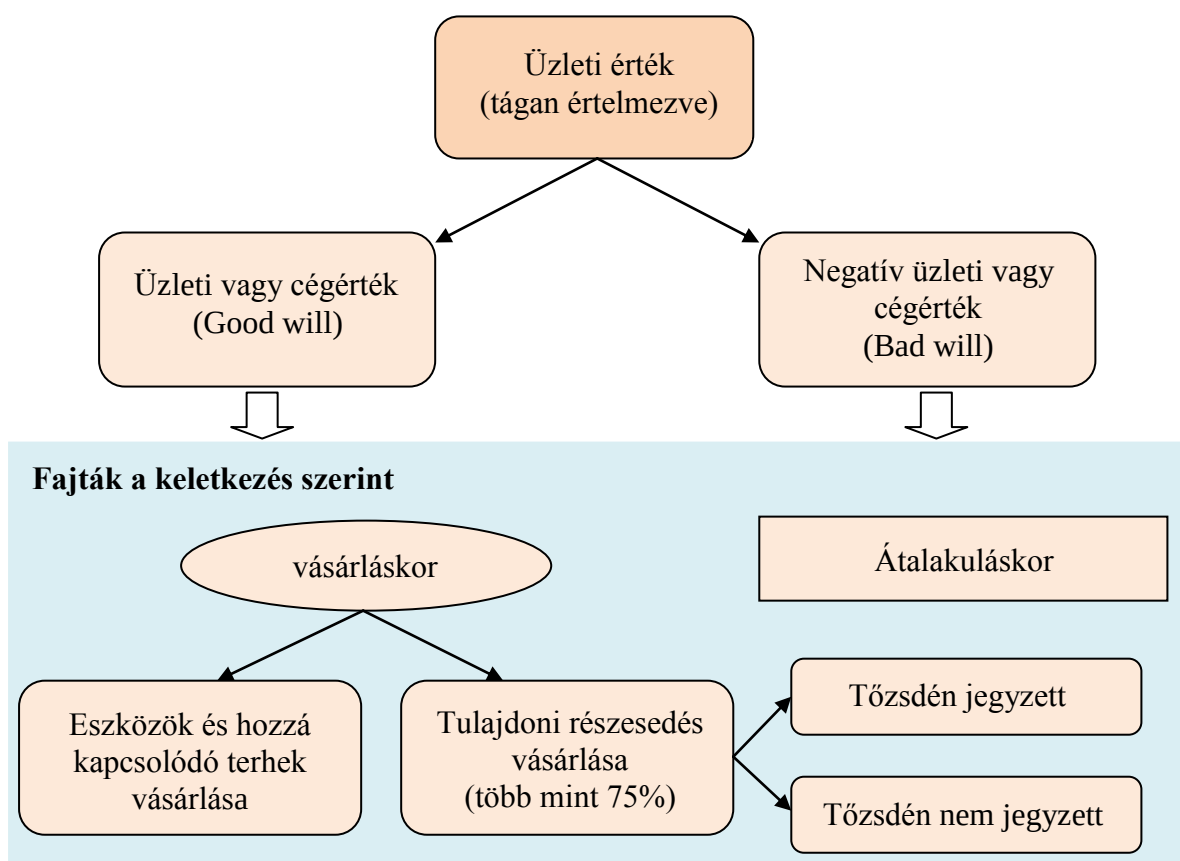
Az üzleti vagy cégérték pozitív vagy negatív is lehet. Amíg a pozitív cégértéket az immateriális javak között, addig a negatív cégértéket az időbeli elhatárolásokon belül halasztott bevételként kell kimutatni.

Részesedésvásárlás esetén csak abban az esetben kell üzleti vagy cégértéket kimutatni, ha a vállalkozás a megvásárolt társaságban minősített többséget biztosító befolyást szerez. (Borka E. 2013a)

A Többségi befolyás, minősített többséget biztosító befolyás a gazdasági társaságokról szóló törvényben meghatározott fogalom. E törvény 52. § (2) bekezdése alapján *minősített többséget biztosító befolyásnak* számít, ha a minősített befolyásszerző az ellenőrzött társaságban - közvetlenül vagy közvetve - a szavazatok legalább hetvenöt százalékával rendelkezik.

Tehát abban az esetben, ha egy cég jelentős részét vagy egészét megvásárolja egy másik cég, akkor a fizetett ellenértékből kivonásra kerül az átvett eszközök piaci értéke csökkentve az átvállalt kötelezettségek értékével.

- *üzleti vagy cégérték* keletkezik, ha a különbség nagyobb, mint nulla;
- *negatív üzleti vagy cégérték* keletkezik, ha a különbség kisebb, mint nulla.¹⁶

4. ábra: Üzleti vagy cégérték fajtái

Forrás: Róth et al. (2006), 86. o. alapján saját szerkesztés

¹⁶ <http://szamvitelsuli.com/uzleti-vagy-cegertek/az-uzleti-vagy-cegertek-elszamolasa> (letöltve:2013.10.04.)

3.1.7.1 Pozitív üzleti vagy cégérték

Üzleti vagy cégérték a Sztv. 3.§ (5) bekezdésének 1. pontja értelmében három féle módon keletkezhet, ezek a következők:

- cégvásárlás esetén (amikor a megvásárolt társaság, annak telephelye, üzlethálózata eszközeit és kötelezettségeit a vevő tételesen állományba veszi): a fizetett ellenérték és az egyes eszközök piaci értékének az átvállalt kötelezettségek értékével csökkentett értéke közötti különbség, ha a fizetett ellenérték a magasabb,
- cégvásárlás esetén (amikor az adott társaság részvényeit úgy szerzi meg a vevő, hogy ezzel a vásárlással az adott társaságban minősített többséget biztosító befolyást szerez, és az adott társaság részvényeit a tőzsdén jegyzi, illetve forgalmazza): az adott társaság megszerzett részvényeiért fizetett ellenérték lényegesen több mint a megvásárolt részvények piaci értéke, a kettő közötti pozitív különbség,
- cégvásárlás esetén (amikor az adott társaság részvényeit, üzletrészeit, vagyoni betéteit a vevő úgy szerzi meg, hogy ezzel a vásárlással az adott társaságban minősített többséget biztosító befolyást szerez, és az adott társaság részvényeit, üzletrészeit, vagyoni betéteit a tőzsdén nem jegyzi, nem forgalmazza): az adott társaság megszerzett részvényeiért, üzletrészeiért, vagyoni betéteiért fizetett ellenérték lényegesen több, mint az ezen befektetésre jutó - az adott társaság eszközei és kötelezettségei piaci értékének figyelembevételével meghatározott (számított) - saját tőke értéke, a kettő közötti pozitív különbség, negatív számított saját tőke esetén a fizetett ellenérték.

A cégérték megállapításához a piaci érték meghatározása jelent alapot. „A piaci érték a részesedést élvező cég saját tőkéjének értéke alapján meghatározott érték lesz, vagyis a piaci értéknek az ezen befektetésre jutó, az adott társaság eszközei és kötelezettségei számviteli törvény szerinti értékelésével meghatározott saját tőke értékét tekintjük.”¹⁷

„A számítás során meghatározott pozitív üzleti vagy cégérték tartalmát tekintve a megvásárolt társaság, üzletág jövedelemtermelő képességét takarja: azt, hogy a vásárló társaság a vásárlással milyen jövőbeni gazdasági hozamra (pl. osztalék), milyen időtartamon keresztül tud szert tenni.” (Borka E. 2013a, 339.o.)

¹⁷ <http://szamvitelsuli.com/uzleti-vagy-cegertek/az-uzleti-vagy-cegertek-elszamolasa> (letöltve:2013.10.04.)

A pozitív üzleti vagy cégérték után terv szerinti értékcsökkenés számolható el, viszont ennek megállapításánál, figyelembe kell venni a Sztv. 52. § (6) bekezdését, mely szerint nem szabad terv szerinti értékcsökkenést elszámolni az olyan eszközöknél, amely értékéből a használat során nem veszít, vagy amelynek értéke évről évre nő. Az üzleti vagy cégérték esetében is lehetséges, hogy annak értéke nem csökken, hanem évről évre nő. Ebben az esetben terv szerinti értékcsökkenés elszámolása nem indokolt.

A Sztv. rendelkezése alapján az üzleti vagy cégértékre terven felüli értékcsökkenés is elszámolható. A Sztv. 53. § (1) bekezdésének e) pontja szerint az üzleti vagy cégértéknél terven felüli értékcsökkenést kell elszámolni, ha az üzleti vagy cégérték könyv szerinti értéke - a jövőbeni gazdasági hasznokra vonatkozó várakozásokat befolyásoló körülmények változása következtében - tartósan és jelentősen meghaladja annak piaci értékét (a várható megtérülésként meghatározott összeget).

3.1.7.2 Negatív üzleti vagy cégérték

Cégvásárlás esetén halasztott bevételként kell kimutatni a Sztv. 3. § (5) bekezdés 2. pontja szerinti különbözetként meghatározott negatív üzleti vagy cégértéket, azaz az alábbiakat:

- cégvásárlás esetén (amikor a megvásárolt társaság, annak telephelye, üzlethálózata eszközeit és kötelezettségeit a vevő tételesen állományba veszi): a fizetett ellenérték kevesebb, mint a cégvásárlás időpontjában az egyes eszközök piaci értékének az átvállalt kötelezettségek értékével csökkentett összege és ez a különbözet a megszerzett immateriális javak, tárgyi eszközök, készletek reális értékének arányos csökkentésével sem szűnik meg, a fennmaradó többlet a negatív üzleti vagy cégérték,
- cégvásárlás esetén (amikor az adott társaság részvényeit a vevő úgy szerzi meg, hogy ezzel a vásárlással az adott társaságban minősített többséget biztosító befolyást szerez, és az adott társaság részvényeit a tőzsdén jegyzi, illetve forgalmazza): az adott társaság megszerzett részvényeiért fizetett ellenérték lényegesen kevesebb, mint a megvásárolt részvények piaci értéke, a különbözet a negatív üzleti vagy cégérték,
- cégvásárlás esetén (amikor az adott társaság részvényeit, üzletrészeit, vagyoni betéteit a vevő úgy szerzi meg, hogy ezzel a vásárlással az adott társaságban minősített többséget biztosító befolyást szerez, és az adott társaság részvényeit,

üzletrészeit, vagyoni betéteit a tőzsdén nem jegyzik, nem forgalmazzák): az adott társaság megszerzett részvényeiért, üzletrészeiért, vagyoni betéteiért fizetett ellenérték lényegesen kevesebb, mint az ezen befektetésre jutó - az adott társaság eszközei és kötelezettségei piaci értékének figyelembevételével meghatározott (számított) - saját tőke értéke, a kettő közötti negatív különbözet.

A Sztv. 45. § (4) bekezdése szerint a negatív üzleti vagy cégértékként kimutatott halasztott bevételt a cégvásárlást követő 5 év vagy ennél hosszabb idő alatt lehet az egyéb bevételekkel szemben megszüntetni. Amennyiben a vállalkozó a negatív üzleti vagy cégértéket 5 évnél hosszabb idő alatt írja le, azt a kiegészítő mellékletben indokolnia kell. A negatív üzleti vagy cégértékként kimutatott halasztott bevételt az egyéb bevételekkel szemben meg kell szüntetni az alapul szolgáló részesedés bármilyen jogcímen történő könyvekből való kivezetése esetén, illetve átalakuláskor abban az esetben, ha a negatív üzleti vagy cégérték keletkezésére ható körülményekben, feltételekben olyan változások következnek be, amelyek a negatív üzleti vagy cégérték további kimutatását nem indokolják.

3.2 A RÉSZESEDÉSEK MEGÍTÉLÉSE AZ IAS-IFRS RENDSZERÉBEN

A Nemzetközi Számviteli Standardban meghatározásra kerülnek az általános célú pénzügyi kimutatások prezentálását szabályozó átfogó keretelvek, ideértve a szerkezetre és a minimális tartalomra vonatkozó útmutatást. Az IAS 1 68. bekezdése alapján magában a mérlegben bemutatandó információk között többek között szerepeltetni kell a tőkemódszer használatával elszámolt befektetéseket, valamint - a saját tőkén belül bemutatva - a kisebbségi részesedéseket.

Az eredménykimutatásban az IAS 1 81. és 82. bekezdése szerint be kell mutatni a tőkemódszer alkalmazásával elszámolt társult és közös vállalkozások eredményéből való részesedést. Továbbá közzé kell tenni az időszaki eredmény felosztásaként a kisebbségi részesedésnek tulajdonítható eredményt és az anyavállalat tőketulajdonosainak tulajdonítható eredményt.

A gazdálkodó egységnek prezentálnia kell az IAS 1 86. bekezdés c) pontja alapján a saját tőkében bekövetkezett változások kimutatását, magában a kimutatásban feltüntetve többek között az időszaki bevételek és kiadások összevont értékét, külön bemutatva az

anyavállalat tőketulajdonosainak, valamint a kisebbségi részesedéseknek tulajdonítható összegeket.

Az IAS 1 111. bekezdése kimondja, hogy a gazdálkodó egységnek a jelentős számviteli politikák összefoglalójában - amennyiben üzleti kombinációk történtek - részesedésekkel kapcsolatban közzé kell tennie a goodwill és a kisebbségi részesedések értékének meghatározására vonatkozó politikákat.

(Az IAS 28 2. bekezdése szerint tőkemódszer olyan elszámolási módszer, amelynek alkalmazása során a befektetést kezdetben bekerülési értéken mutatják ki, majd módosítják a befektetőnek a befektetést befogadó nettó eszközeiben való részesedésében az akvizíció óta bekövetkezett változásokkal. A befektető eredménye tartalmazza a befektetőnek a befektetést befogadó eredményéből való részesedését.)

3.2.1 Részesedések értékelése

Ha a felvásárló társaság már korábban is rendelkezett részesedéssel a felvásárolt társaságban, akkor ezt a részesedést elszámolhatja pénzügyi instrumentumként az IAS 39-nek megfelelően, kapcsolt vagy közös vállalkozásként a tőke módszer alkalmazásával az IAS 28 Kapcsolt vállalkozásokban lévő befektetések, illetve az IAS 31 Közös vállalkozásokban lévő érdekeltségek szerint, vagy közösen irányított társaságként a részarányos konszolidáció módszer alkalmazásával az IAS 31-nek megfelelően.

Amennyiben a felvásárló társaság elégséges mértékben növeli a részesedését ahhoz, hogy irányítást szerezzen, akkor a felvásárlás napján érvényes valós értékre kell átértékelnie a felvásárolt társaságban korábban meglévő részesedését, és az ebből eredő esetleges nyereséget/veszteséget az eredménnyel szemben kell elszámolnia.

Az ellenőrzés megszerzésekor minden további tulajdonosi részesedés növekedés és csökkenés a tulajdonosok közötti tranzakciónak minősül, amelyet a saját tőkében kell kimutatni. Növekedés esetén nem keletkezik goodwill, ugyanakkor csökkenés esetén nem lehet nyereséget vagy veszteséget elszámolni.¹⁸

Nem ellenőrző részesedések értékelésekor a jelenlegi szabályozás értelmében a társaságok a nem ellenőrző részesedések mindegyik komponenséről eldönthetik, hogy

¹⁸ http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Hungary/Local%20Assets/Documents/Newsletters/IFRS_hu_all/IFRS_2008%20JAN_hu.pdf
(letöltve:2012.10.30.)

valós értéken vagy a felvásárolt vállalkozás nettó azonosítható eszközeiből birtokolt részesedés arányában értékelik-e azokat. Ez azt eredményezheti, hogy bizonyos tőkeinstrumentumok elszámolt értéke nulla lesz.

Az IFRS 3 standard értékelési alapelvének módosulása következtében ezentúl csak olyan nem ellenőrző részesedések esetében lesz választási lehetőség, amelyek tulajdoni részesedést jelentő befektetésnek minősülnek, és amelyek felszámolás esetére a vállalkozás nettó eszközeinek arányos részének tulajdonjogát biztosítják a birtokosuk számára.

A nem ellenőrző részesedések összes többi komponensét a megszerzéskor elszámolt valószínű értéken kell értékelni, kivéve, ha valamely IFRS standard ettől eltérő értékelési alapot ír elő.¹⁹

3.2.2 Értékvesztés miatti veszteségek

Az értékvesztés miatti veszteségről az IAS 28 31-38. bekezdések rendelkeznek. A befektetőnek a társult vállalkozásban lévő nettó befektetésére vonatkozóan értékvesztés miatti veszteség elszámolásának szükségességén felül azt is meg kell vizsgálni, hogy a társult vállalkozásban lévő olyan érdekeltségeire, amelyek nem képezik részét a nettó befektetésnek, szükséges-e további értékvesztés miatti veszteséget elszámolni, valamint meg kell határozza ennek az értékvesztés miatti veszteségnek az összegét is. Ezekhez a befektetőnek az IAS 39 rendelkezéseit kell alkalmaznia.

Az IAS 39 értékvesztéssel kapcsolatos rendelkezése alapján a gazdálkodó egységnek minden egyes mérlegfordulónapon fel kell mérnie, hogy van-e objektív bizonyítéka annak, hogy egy pénzügyi eszköz vagy pénzügyi eszközcsoporthoz értékvesztett lehet. Egy pénzügyi eszköz vagy a pénzügyi eszközök egy csoportja akkor, és csak akkor értékvesztett, és akkor, és csak akkor következett be értékvesztés miatti veszteség, ha objektív bizonyíték létezik az értékvesztésre vonatkozóan olyan egy vagy több esemény eredményeként, amelyek az eszköz kezdeti megjelenítése után történtek, és ezen veszteséget okozó eseménynek (vagy eseményeknek) hatása van a pénzügyi eszköz vagy a pénzügyi eszközök egy csoportja becsült jövőbeni cash flow-ira, és annak értéke megbízhatóan becsülhető.

¹⁹ http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Hungary/Local%20Assets/Documents/Newsletters/IFRS_hu_all/IFRS_2010%20June_hu.pdf
(letöltve:2013.10.23.)

Mivel a társult vállalkozásban lévő befektetés könyv szerinti értékében szereplő goodwillt nem elkülönítve jelenítik meg, azt nem vizsgálják elkülönülten értékvesztés szempontjából a goodwill értékvesztési vizsgálatára vonatkozóan. Ehelyett a befektetés teljes könyv szerinti értékét vizsgálják értékvesztés szempontjából úgy, hogy összehasonlítják a megtérülő összeget (a használati érték és az értékesítési költségekkel csökkentett valós érték közül a magasabb) a könyv szerinti értékkel, abban az esetben, ha az IAS 39-ben szereplő előírások alkalmazása azt jelzi, hogy a befektetés értékvesztett lehet.

A befektetés használati értékének meghatározásánál a gazdálkodó egység felbecsüli:

- a társult vállalkozás által várhatóan kitermelt becsült jövőbeni cash flow-k jelenértékéből a rá eső részt, beleértve a társult vállalkozás tevékenységeiből származó cash flow-kat, valamint a befektetés végső elidegenítéséből keletkező bevételeket is; vagy
- a befektetésből várható osztalékokból és a befektetés végső elidegenítéséből várhatóan befolyó becsült jövőbeli cash flow-k jelenértékét.

Megfelelő feltételezések mellett mindkét módszer ugyanazt az eredményt adja.

A társult vállalkozásban lévő befektetés megtérülő értékét valamennyi társult vállalkozásra elkülönülten számítják ki, kivéve, ha a társult vállalkozás a folyamatos használatból nem termel olyan pénzbevételeket, amelyek nagyrészt függetlenek a beszámolót készítő gazdálkodó egység egyéb eszközeiből származó pénzbevételektől.

4 RÉSZESEDÉSEKKEL KAPCSOLATOS GAZDASÁGI ESEMÉNYEK

Jelen fejezetben a részesedésekkel kapcsolatos gazdasági eseményeket foglalom össze.

A részesedések elszámolását egy akasztófa rendszer segítségével szemléltetem. Ezt követően a részesedések állománynövekedési, és állománycsökkenési jogcímeit és azok számviteli elszámolásait ismertetem.

A fejezet végén egyszerűbb példák segítségével mutatom be a tulajdonszerzés gyakorlati megközelítését, kitérve a teljes cégvásárlás, a tulajdoni hányad vásárlás, valamint a cégalapítás eseteire. Itt kerül bemutatásra a pozitív és negatív üzleti vagy cégérték elszámolásának módjai is.

A részesedésekhez kapcsolódó számviteli elszámolásokat a következő oldalon található ábra foglalja össze.

„A gazdasági események magyarázata:

1. Részesedések vásárlása készpénzért (részvény, üzletrész stb.)

Ha a vásárlás nem készpénzes, akkor értelemszerűen közbeiktatódik pl. az Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek számla. A beszerzéshez kapcsolódó bizományi díj és a vásárolt vételi opció díja (végeredményként) ugyanígy könyvelendő. A vásárolt vételi opciós díj tételes elszámolása:

- az ügylet kötésekor: T 3. Egyéb követelések – K 3. Pénzeszközök
- az ügylet zárásakor:
 - az opció lehívásakor: T 1. (Tartós) Részesedések – K 3. Egyéb követelések
 - ha a lehívásra nem kerül sor: T.8. Pénzügyi műv. egyéb ráford. - K 3. Egyéb követelések

2. Apportként behozott részesedések (részvények, üzletrészek stb.).

3. Átcsoportosítás (átsorolás).

3a) Forgatási célú értékpapírok – részvények stb. – átsorolása a tartós részesedések közé.

3b) Tartós részesedések átsorolása forgatási célú értékpapírok - részvények stb. –közé.

4. Kapott (járó) osztalék.

4a) Járó osztalék – amely mérlegkészítésig ismertté válik – időbeli elhatárolása.

4b) Kapott osztalék, amely a mérlegkészítés után válik ismertté (ekkor a tárgyévet követő év eredményét növeli).

Megjegyzés: a részvénykibocsátó (alapított) cég ekkor osztalékot fizet

5. Értékesítés (technikai számla alkalmazásával)

5a) Eladási ár.

5b) Kivezetés beszerzési áron (könyv szerinti értéken).

5c) Árfolyamnyereség. VAGY 5d) Árfolyamvesztés.

5e) Deviza árfolyamnyereség. VAGY 5f) Devizaárfolyam veszteség.

6. *Devizás részesedések év végi (át) értékelése.*

Ha az összes devizás eszköz és forrás összevont árfolyam- különbözete jelentős.

6a) Árfolyamnyereség = felértékelés.

6b) Árfolyamveszteség = leértékelés.

2*2 = 4 féle könyvelési tétellel könyvelendő aszerint, hogy az adott részesedésen, valamint az összes devizás eszközre és forrásra számítva összevontan milyen árfolyamkülönbség keletkezett.

7. *Értékvesztés és visszairása*

7a) Értékvesztés.

7b) Értékvesztés visszairása.

8. *Megsemmisült, elveszett részesedések.*

(csak bemutatóra szóló- nem névre szóló- részvények esetén lehetséges)

9. *Térítés nélküli átadás - átvétel*

9a) Térítés nélküli átadás könyv szerinti értéken.

9b) Térítés nélküli átvétel: az átadó könyv szerinti értéke és a piaci érték közül a kisebb értéken. Ideértve az ajándék, hagyaték miatti átvételt is piaci értéken.

(Időbeli elhatárolás is kapcsolódik ehhez a tételhez, de ez az ábrán nem szerepel.)

10. *Apport bevétel (részesedések apport bevitele).*

10a) Kivezetés könyv szerinti értéken.

10b) Állományba vétel apport értéken követelésként, a cégbírósági bejegyzéskor.

10c) Állományba vétel apport értéken (valamely részesedésből egy másik részesedés lesz).

11. *Részesedésekre befizetés alapításkor és tőkeemeléskor*

11a) Befizetés.

11b) Részesedések állományba vétele a cégbírósági bejegyzéskor.

12. *Részesedések apport bevételből (eszközök apport bevétel).*

12a) Eszközök könyv szerinti értékének kivezetése.

12b) A 12a) tétellel egyidejűleg az apport érték elszámolása követelésként.

12c) Részesedések állományba vétele a cégbírósági bejegyzéskor.”

(Róth et al., 2006, 131. o.)

4.1 RÉSZESEDÉSEK ÁLLOMÁNYNÖVEEDÉSI JOGCÍMEI

A részesedések állománynövelő jogcímei a következők:

1. Vásárlás
2. Cégalapítás, tőkeemelés
 - a.nem pénzbeli hozzájárulással
 - b.pénzbeli hozzájárulással
3. Apport átvétele
4. Térítés nélküli átvétel (ajándék, hagyaték)
5. Értékvesztés visszaírása
6. Értékhelyesbítés

Az állománynövelő jogcímek könyvelése az alábbi módon történik:

1. Részvény, részesedés vásárlása (másodlagos piacon)
T 17. Tulajdoni részesedést jelentő befektetések (részesedések)
T 37. Értékpapírok
K 38. Pénzeszközök
2. Cégalapítás (tartós részesedések, részvények növekedése)
Nem pénzbeli hozzájárulás (apport) átadásával
T 17. Tulajdoni részesedést jelentő befektetések (részesedések)
K 981. Társaságba bevitt eszközök létesítő okiratban meghatározott értéke
Részesedésekre befizetés alapításkor, tőkeemeléskor (pénzbeli hozzájárulás)
T 17. Tulajdoni részesedést jelentő befektetések (részesedések)
K 38. Pénzeszközök
3. Apport átvétele
T 17. Tulajdoni részesedést jelentő befektetések (részesedések)
T 37. Értékpapírok
K 359. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke

4. Térítés nélküli átvétel (ajándék, hagyaték)
 - T 17. Tulajdoni részesedést jelentő befektetések (részesedések)
 - T 37. Értékpapírok
 - K 989. Egyéb vagyonnövekedéssel járó rendkívüli bevételek
(+ az időbeli elhatárolás kapcsolódó tétel)
5. Korábban elszámolt értékvesztés visszaírása (amennyiben a mérlegkészítéskor ismert piaci érték tartósan és jelentősen magasabb a könyv szerinti értéknél, akkor – maximum az elszámolt értékvesztés összegéig – vissza kell írni)
 - T 179. Részesedések értékvesztése
 - T 37. Értékpapírok
 - K 874. Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztése
6. Értékhelyesbítés elszámolása (csak a befektetett pénzügyi eszközök között nyilvántartott részesedésekre alkalmazható)
 - T 177. Részesedések értékhelyesbítése
 - K 417. Értékelési tartalék

4.2 RÉSZESEDÉSEK ÁLLOMÁNYCSÖKKENÉSI JOGCÍMEI

A részesedések, részvények állománycsökkenési jogcímei az alábbiak:

1. Értékesítés
2. Értékpapír apportálása
3. Térítés nélküli átadás
4. Értékvesztés

Az állománycsökkentő jogcímek az alábbi módon könyvelendők:

1. Részvények, részesedések értékesítésének elszámolása
 - Eladási ár elszámolása
 - T 38. Pénzeszközök
 - K 379. Értékpapír elszámolás

Az értékpapírok nyilvántartásból történő kivezetése

T 379. Értékpapír elszámolás

K 17. Tulajdoni részesedést jelentő befektetések (részesedések)

K 37. Értékpapírok

Árfolyam különbözet elszámolása

T 379. Értékpapír elszámolás

K 972. Részesedések értékesítésének árfolyamnyeresége

K 973. Befektetett pénzügyi eszközök kamatai, árfolyamnyeresége
vagy

T 871. Befektetett pénzügyi eszközök árfolyamvesztesége

T 875. Forgóeszközök között kimutatott értékpapírok árfolyamvesztesége

K 397. Értékpapír elszámolás

2. Részvények, részesedések apportként történő átadása

Részvények, részesedések kivezetése a nyilvántartásból

T 881. Társaságba bevitt eszközök nyilvántartás szerinti értéke

K 17. Tulajdoni részesedést jelentő befektetések (részesedések)

K 37. Értékpapírok

A kapott részesedés nyilvántartásba-vétele

T 17. Tulajdoni részesedést jelentő befektetések (részesedések)

K 981. Társaságba bevitt eszközök létesítő okiratban meghatározott értéke

3. Részvények, részesedések térítés nélküli átadása (kivezetés a nyilvántartásból)

T 889. Egyéb vagyonsökkenéssel járó rendkívüli ráfordítások

K 17. Tulajdoni részesedést jelentő befektetések (részesedések)

K 37. Értékpapírok

4. Részvények, részesedések értékvesztésének elszámolása

T 87. Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztése

K 179. Részesedések értékvesztése

K 37. Értékpapírok

5. A részvények, részesedések után járó osztalék elszámolása

Tárgy évben befolyt osztalék könyvelése

T 384. Elszámolási betétszámla

K 971. Kapott (járó) osztalék és részesedés

Tárgy évre járó osztalék elszámolása

T 391. Bevételek aktív időbeli elhatárolása

K 971. Kapott (járó) osztalék és részesedés

(Pál, 2007)

4.3 PÉLDÁK A TULAJDONSZERZÉS KÜLÖNBÖZŐ ESETEIRE

Mivel a dolgozatom témája a tulajdonszerzés számvitele, ezért az esettanulmányoknál már csak erre fókuszálok.

4.3.1 Példa: cégvásárlás – eszközök és kapcsolódó terhek átvétele

Az „OTDK” Zrt. megvásárolta a „TDK” Kft. egyik gyáregységét, a gyáregységhez kapcsolódó kötelezettségekkel (terhekkel) együtt.

Az „OTDK” Zrt. a vásárlás előtt vagyoneértékelést készített, amelyért a „Vagyoneértékelő” Kft. 600 eFt + ÁFA összeget számlázott ki.

A Vagyoneértékelő Kft. átadott írásos tanulmánya szerint:

- az eszközök piaci értéke: 152 000 eFt
- a források Sztv. szerinti értéke: 62 000 eFt
- az ajánlott vételár: 80 000 – 100 000 eFt közötti sávban.

2. táblázat: Az átadott-átvett eszközök és terhek könyv szerinti valamint piaci (és Sztv. szerinti) értéke. (MFt)

MEGNEVEZÉS	Könyv szerinti érték a „TDK” Kft.-nél	Eszközöknél: piaci érték Terheknél: Sztv. szerint értékelt érték
<i>Befektetett eszközök</i>	72	75
<i>Készletek</i>	50	44
<i>Követelések</i>	26	23
<i>Pénzeszközök</i>	4	4
<i>Aktív időbeli elhatárolások</i>		6
Átvett eszközök összesen	158	152
<i>Hosszú lejáratú kötelezettségek</i>	40	40
<i>Rövid lejáratú kötelezettségek</i>	12	12
<i>Céltartalékok</i>	2	4
<i>Passzív időbeli elhatárolások</i>	6	6
Átvett források (terhek) összesen	60	62
Eszközök mínusz terhek összesen	98	90

Forrás: saját szerkesztés

a) Határozza meg az üzleti vagy cégértéket, ha a vételár 77, 80, 86, 90, 96, 100, 105 MFt

Az üzleti vagy cégérték meghatározása a piaci érték alapján történik. A piaci érték:
 $152\ 000 - 62\ 000 = 90\ 000$ eFt

A vételárból levonásra kerül a piaci érték, ha a különbözet pozitív, üzleti vagy cégérték keletkezik, ha negatív, negatív üzleti vagy cégérték kerül kimutatásra. A számított üzleti vagy cégértékeket az alábbi táblázat tartalmazza.

3. táblázat: Üzleti vagy cégérték meghatározása (MFt)

Vételár	77	80	86	90	96	100	105
Üzleti vagy cégérték	-	-	-	0	6	10	15
Negatív üzleti vagy cégérték	13	10	4	0	-	-	-

Forrás: saját szerkesztés

Amennyiben a piaci érték és a fizetett vételár megegyezik, értelemszerűen nem keletkezik üzleti vagy cégérték.

b) Könyvelje a gyáregység vásárlásával kapcsolatos gazdasági eseményeket az „OTDK” Zrt. könyveiben, ha a tényleges adásvételi ár $100\ 000 + 27\ 000\ \text{ÁFA} = 127\ 000$ eFt, és a számlaérték kiegyenlítésre került.

1. Eszközök átvétele:		
T 1. Befektetett eszközök	75 000 eFt	
T 2. Készletek	44 000 eFt	
T 3. Követelések	23 000 eFt	
T 3. Pénzeszközök	4 000 eFt	
T 39. Aktív időbeli elhatárolás	6 000 eFt	
K 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettség		152 000 eFt
2. Terhek átvétele:		
T 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettség	62 000 eFt	
K 44. Hosszú lejáratú kötelezettségek		40 000 eFt
K 45 – 47. Rövid lejáratú kötelezettségek		12 000 eFt
K 42. Céltartalékok		4 000 eFt
K 48. Passzív időbeli elhatárolások		6 000 eFt
3. Fizetett vételár:		
T 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettség	100 000 eFt	
K 454. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásnyújtásból		100 000 eFt
T 466. Előzetesen felszámított általános forgalmi adó	27 000 eFt	
K 454. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásnyújtásból		27 000 eFt
4. Számlaérték kiegyenlítése:		
T 454. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásnyújtásból	127 000 eFt	
K 3. Pénzeszközök		127 000 eFt
5. Üzleti vagy cégérték elszámolása:		
T 115. Üzleti vagy cégérték	10 000 eFt	
K 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettség		10 000 eFt

6. Átszervezési költségek aktiválása

T 111. Alapítás-átszervezés aktivált értéke	600 eFt
K 454. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásnyújtásból	600 eFt
T 466. Előzetesen felszámított általános forgalmi adó	162 eFt
K 454. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásnyújtásból	162 eFt

7. Alapítás-átszervezés eredménytartalékból a lekötött tartalékba történő átvezetése
(lekötött tartalék képzése)

T 413. Eredménytartalék	600 eFt
K 414. Lekötött tartalék	600 eFt

Mint látható tulajdonszerzés esetén, teljes cégvásárláskor a tulajdonszerzés időpontjában nem keletkezik eredmény az Zrt.-nél, így a kapcsolódó gazdasági események nincsenek kihatással az adóalapra sem. Viszont a következő évek eredménye befolyásolható az üzleti vagy cégértékkel, hiszen ennek esetleges értékcsökkenése csökkenti az eredményt, amivel adót lehet megtakarítani.

4.3.2 Példa: cégvásárlás - eszközök és kapcsolódó terhek átvétele (negatív üzleti vagy cégérték)

A „TDK” Zrt. 20X1 július 1-én megvásárol egy Kft.-t 18 000 eFt-ért. Az átvette eszközök piaci értéke 32 000 eFt, az átvett kötelezettségek értéke 10 500 eFt. A cégérték leírása 5 év alatt történik.

A tárgyévet érintő gazdasági események

Az átvett eszközök állományba vétele piaci értéken

T 1-3. Eszközök	32 000 eFt
K 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettségek	32 000 eFt

Az átvett kötelezettségek állományba vétele

T 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettségek	10 500 eFt
K 43-47. Kötelezettségek	10 500 eFt

A szerződés szerinti vételár elszámolása

T 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettségek	18 000 eFt	
K 454. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásnyújtásból		18 000 eFt
T 466. Előzetesen felszámított általános forgalmi adó	4 860 eFt	
K 454. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásnyújtásból		4 860 eFt

A negatív üzleti vagy cégérték állományba vétele (18 000 eFt – (32 000 eFt - 10 500 eFt))

T 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettségek	3 500 eFt	
K 969. Különféle egyéb bevételek		3 500 eFt
T 969. Különféle egyéb bevételek	3 500 eFt	
K 483. Halasztott bevételek		3 500 eFt

20X1. december 31. az elhatárolás időarányos megszüntetése (3 500 eFt / 60 hó * 6 hó)

T 483. Halasztott bevételek	350 eFt	
K 969. Különféle egyéb bevételek		350 eFt

A tárgyévet követő éveket érintő gazdasági események

20X2. január 1., az elhatárolás időarányos megszüntetése (3 500 eFt / 60 hó * 12 hó)

T 483. Halasztott bevételek	700 eFt	
K 969. Különféle egyéb bevételek		700 eFt

20X3. január 1., az elhatárolás időarányos megszüntetése (3 500 eFt / 60 hó * 12 hó)

T 483. Halasztott bevételek	700 eFt	
K 969. Különféle egyéb bevételek		700 eFt

20X4. január 1., az elhatárolás időarányos megszüntetése (3 500 eFt / 60 hó * 12 hó)

T 483. Halasztott bevételek	700 eFt	
K 969. Különféle egyéb bevételek		700 eFt

20X5. január 1., az elhatárolás időarányos megszüntetése (3 500 eFt / 60 hó * 12 hó)

T 483. Halasztott bevételek	700 eFt	
K 969. Különféle egyéb bevételek		700 eFt

20X6. január 1., az elhatárolás időarányos megszüntetése (3 500 eFt / 60 hó * 6 hó)

T 483. Halasztott bevételek

700 eFt

K 969. Különféle egyéb bevételek

700 eFt

Negatív üzleti vagy cégérték állományba vétele egyéb bevétel csökkenésként, majd az időarányos megszüntetése egyéb bevétel növekedésként könyvelendő a tulajdonszerzőnél. Ezáltal a negatív üzleti vagy cégérték is befolyásolhatja a következő évek eredményét, mivel az időarányos megszüntetés során több éven keresztül növelhető a vállalkozás adózás előtti eredménye. Tehát egy előre megfontolt stratégiával akár adózási előnyökhöz is juthat a vállalkozás.

4.3.3 Példa: cégvásárlás – tulajdoni hányad vásárlása

Az „OTDK” Zrt. megvásárolta a „TDK” Nyrt./Zrt. részvényeinek 78%-át. Határozza meg a GW (és a BW) értékét, ha a vételár 55, 60, 75, 82, 95, 106, 115 MFt. A jelentős összeg számviteli politikában rögzített határa a vételár 5%-a. A további ismert adatok:

- a) A „TDK” Nyrt. részvényeit a tőzsdén jegyzik és a megvett részvények piaci értéke 80 MFt

Az üzleti vagy cégérték meghatározásakor itt is a piaci értéket kell alapul venni, ez kerül levonásra a vételárból. Mivel a számviteli politikában rögzítve van a jelentős összeg határa, ezért az üzleti vagy cégérték keletkezésekor ezt is figyelembe kell venni. Mivel 82 MFt-os vételár esetén az üzleti vagy cégérték nem lenne jelentős, ezért ebben az esetben nem kerül kimutatásra.

4. táblázat: Üzleti vagy cégérték meghatározása (MFt)

Vételár	55	60	75	82	95	106	115
Üzleti vagy cégérték	-	-	-	-	15	26	35
Negatív üzleti vagy cégérték	25	20	5	-	-	-	-

Forrás: saját szerkesztés

- b) a „TDK” Zrt. részvényeit a tőzsdén nem jegyzik, és a „TDK” Zrt. saját tőkéje könyv szerint 94 MFt, és a piaci értéke (a piaci értéken értékelt eszközök és terhek különbözete) 100 MFt

A tulajdoni hányadra jutó saját tőke értéke $100 * 0,78 = 78$ MFt. A vételárból ez az összeget kell kivonni és így kapjuk meg az üzleti vagy cégértéket. Itt is figyelembe kell venni a jelentős összeg határát, ezért nem kerül kimutatásra 75 MFt-os és 82 MFt-os vételár esetén üzleti vagy cégérték

5. táblázat: Üzleti vagy cégérték meghatározása (MFt)

Vételár	55	60	75	82	95	106	115
<i>Üzleti vagy cégérték</i>	-	-	-	-	17	28	37
<i>Negatív üzleti vagy cégérték</i>	23	18	-	-	-	-	-

Forrás: saját szerkesztés

4.3.4 Példa: cégvásárlás – tulajdoni hányad vásárlása tőzsdén jegyzett vállalatban

A „X” Zrt. megvásárolja a „Y” Nyrt. részvényeinek 80%-át. Az „Y” Nyrt. részvényeinek könyv szerinti értéke 20 000 eFt, tőzsdei értéke 23 000 eFt.

A vásárlási ár:

- a) 21 000 eFt
- b) 19 000 eFt

A számviteli politikája szerint jelentősnek minősül minden a vételár 10%-át meghaladó tétel.

- a) Részesedés megszerzése „Y” Nyrt-ben, ha a vásárlási ár: 21 000 eFt

Vételár = 21 000 eFt

A megvásárolt részvények tőzsdén jegyzett értéke = $23\,000 \text{ eFt} * 80\% = 18\,400 \text{ eFt}$

Jelentősségi határ = $21\,000 \text{ eFt} * 10\% = 2\,100 \text{ eFt}$

Üzleti vagy cégérték = $21\,000 \text{ eFt} - 18\,400 \text{ eFt} = 2\,600 \text{ eFt} > 2\,100 \text{ eFt} \rightarrow$ **jelentős**

T 171. Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban 18 400 eFt

K 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettség 18 400 eFt

Fizetendő vételár „Y” Nyrt. részvényeiért

T 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettség 21 000 eFt

K 4792. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettség 21 000 eFt

Üzleti vagy cégérték elszámolása

T 115. Üzleti vagy cégérték 2 600 eFt

K 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettség 2 600 eFt

b) Részesedés megszerzése „Y” Nyrt-ben, ha a vásárlási ár: 19 000 eFt

Vételár = 19 000 eFt

A megvásárolt részvények tőzsdén jegyzett értéke = 23 000 eFt * 80% = 18 400 eFt

Jelentősségi határ = 19 000 eFt * 10% = 1 900 eFt

Üzleti vagy cégérték = 19 000 eFt – 18 400 eFt = 600 eFt < 1 900 eFt → **nem jelentős**
→ nincs üzleti vagy cégérték

Fizetendő vételár „Y” Nyrt. részvényeiért

T 171. Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban 19 000 eFt

K 4792. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettség 19 000 eFt

4.3.5 Példa: cégvásárlás – tulajdoni hányad vásárlása tőzsdén nem jegyzett vállalatban

A „X” Zrt. megvásárolja a „Z” Zrt. részvényeinek 76%-át. Az „Z” Zrt. saját tőkéjének könyv szerinti értéke 17 000 eFt, piaci értéke 15 000 eFt.

A vásárlási ár:

a) 15 000 eFt

b) 12 500 eFt

A számviteli politikája szerint jelentősnek minősül minden a vételár 10%-át meghaladó tétel.

a) Részesedés megszerzése „Z” Zrt-ben, ha a vásárlási ár: 15 000 eFt

Vételár = 15 000 eFt

A megvásárolt részesedés értéke = 15 000 eFt * 76% = 11 400 eFt

Jelentősségi határ = 15 000 eFt * 10% = 1 500 eFt

Üzleti vagy cégérték = 15 000 eFt – 11 400 eFt = 3 600 eFt > 1 500 eFt → **jelentős**

T 171. Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban 11 400 eFt

K 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettség	11 400 eFt
---	------------

Fizetendő vételár „Z” Zrt. részvényeiért

T 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettség	15 000 eFt
---	------------

K 4792. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettség	15 000 eFt
--	------------

Üzleti vagy cégérték elszámolása

T 115. Üzleti vagy cégérték	3 600 eFt
-----------------------------	-----------

K 479. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettség	3 600 eFt
---	-----------

b) Részesedés megszerzése „Z” Zrt-ben, ha a vásárlási ár: 12 500 eFt

Vételár = 12 500 eFt

A megvásárolt részesedés értéke = 15 000 eFt * 76% = 11 400 eFt

Jelentősségi határ = 12 500 eFt * 10% = 1 250 eFt

Üzleti vagy cégérték = 12 500 eFt – 11 400 eFt = 1 100 eFt < 1 250 eFt → **nem**

jelentős → nincs üzleti vagy cégérték

Fizetendő vételár „Z” Zrt. részvényeiért

T 171. Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban	12 500 eFt
--	------------

K 4792. Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettség	12 500 eFt
--	------------

Sem a tőzsdén jegyzett sem a tőzsdén nem jegyzett vállalatban való tulajdoni hányad vásárlása esetén könyvelendő gazdasági események sincsenek kihatással az eredményre, tehát ez esetben sem keletkezik eredmény a Zrt.-nél a tulajdoni hányad vásárlásának időpontjában.

Viszont azokban az esetekben, amikor üzleti vagy cégérték keletkezik annak értékcsökkenési leírása során csökken a Zrt. eredménye, ezáltal adót spórolhat meg.

4.3.6 Részvétel vállalat alapításában

Az „Valóra váltó” Zrt. 20X1 július 1-én részt vesz egy Kft. alapításában, amelynek jegyzett tőkéje 20 000 eFt, a megszerzett üzletrész 30%. A Zrt. ezen a napon a jegyzett tőkét egyrészt apporttal, másrészt átutalással teljesítette. Az apport címén átadott forgatási célú egyéb részvény névértéke 3 000 eFt, beszerzési ára 1 800 eFt volt, a társág szerződés szerinti értéke 3 000 eFt. 20X1 július 4-én a Kft. cégbírósági bejegyzése megtörtént.

Kontírozza a részesedésekkel kapcsolatos valamennyi lehetséges tárgyévi gazdasági eseményt, amennyiben:

- a) a Kft. veszteségesen gazdálkodott, így saját tőkéje 16 000 eFt-ra csökkent
- b) a Kft. már az első évben nyereséges volt, saját tőkéje 22 000 eFt-ra nőtt

A számviteli politika alapján a könyv szerinti érték és a piaci érték közötti eltérés tartós és jelentős, továbbá a Zrt. él az értékhelyesbítés alkalmazásának lehetőségével.

1. Apportálás

A részvény kivezetése a nyilvántartásból

T 881. Társaságba bevitt eszközök nyilvántartás szerinti értéke 1 800 eFt

K 372. Egyéb részesedések 1 800 eFt

Az apport ellenében kapott részesedés elszámolása

T 368. Különféle egyéb követelések 3 000 eFt

K 981. Társaságba bevitt eszközök létesítő okiratban meghatározott értéke 3 000 eFt

2. A pénzbeli betét ellenében kapott részesedés elszámolása

T 368. Különféle egyéb követelések 3 000 eFt

K 384. Elszámolási betétszámla 3 000 eFt

3. 20X1. július 4-én a cégbírósági bejegyzés alapján

T 171. Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban 6 000 eFt

K 368. Különféle egyéb követelések 6 000 eFt

a) Veszteségesen gazdálkodás esetén

20X1. december 31-én az értékvesztés elszámolása ($6\,000\text{ eFt} - 16\,000\text{ Ft} \times 30\%$)

T 874. Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztése 1 200 eFt

K 179. Részesedések értékvesztése 1 200 eFt

b) Nyereséges gazdálkodás esetén

20X1. december 31-én az értékhelyesbítés elszámolása ($22\,000\text{ eFt} \times 30\% - 6\,000\text{ eFt}$)

T 177. Részesedések értékhelyesbítése 600 eFt

K 417. Értékelési tartalék 600 eFt

A cégalapítás során apportba adott részvény nyilvántartás szerinti értéke rendkívüli ráfordítás, míg az apport ellenében kapott részesedés rendkívüli bevételként kerül az eredménykimutatásba. A jegyzett tőke átutalással történő megemelése nem jár eredményhatással. A rendkívüli ráfordításként elszámolt tételhez társasági adó alap korrekciós kötelezettség nem kapcsolódik, mivel a Tao tv.-ben ilyen növelő tétel nem szerepel.

Veszteséges gazdálkodás esetén értékvesztést kell elszámolni a részesedésekre a megszerzett üzletrésszel arányosan, ami a pénzügyi műveletek ráfordításit növelő tételnek minősül.

Nyereséges gazdálkodás esetén pedig értékhelyesbítés kerül kimutatásra, szintén a megszerzett üzletrésszel arányosan.

4.3.7 Cégalapítás hagyaték bevitelével

Egy amerikai nagybácsi örököseként „Öröklő” Zrt.-t jelölte meg. Hagyatékként a közjegyző által lefolytatott hagyatéki eljárásban 50 000 eFt-ra értékelt részvényt csomagot hagyott a cégre, melynek piaci értéke 52 000 eFt.

1. Térítés nélküli átvétel

T 171. Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban	50 000 eFt	
K 98. Rendkívüli bevételek		50 000 eFt

2. Rendkívüli bevétel elhatárolása

T 98. Rendkívüli bevételek	50 000 eFt	
K 48. Passzív időbeli elhatárolások		50 000 eFt

Hagyaték esetben a közjegyző által lefolytatott hagyatéki eljárásban megállapított értéken kell az átvételt lekönyvelni a gazdasági társaságnál.

5 A RÉSZESEDÉSEKKEL KAPCSOLATOS EGYES ELSZÁMOLÁSOK SPECIÁLIS MEGÍTÉLÉSE

A tulajdonszerzés számviteli elszámolásának alapesetei után, ezen fejezetben a részesedésekkel kapcsolatos elszámolások speciális megítélésére helyezem a hangsúlyt. Itt kerül bemutatásra követelés apportálásának, valamint a törzstőke felemelésének elszámolása, illetve a kapcsolódó eredményhatás.

5.1 PÉLDA: KÖVETELÉS APPORTÁLÁSA

„A” gazdasági társaság 10 000 eFt értékű adott kölcsön követeléssel rendelkezik „B” Gazdasági társaságban.

A gazdasági társaság kölcsön követelése 10 000 eFt-os értékének apportálásával tőkeemelést kíván végrehajtani „B” gazdasági társaságban.

Az alapítói döntés értelmében a 10 000 eFt-os követelés apportálása úgy történik „B” gazdasági társaságba, hogy 2 000 eFt jegyzett tőkét képez, 8 000 eFt tőketartalékba kerül.

Miként történik a 10 000 eFt-os követelés apportálás elszámolása „A” gazdasági társaság számviteli nyilvántartásaiban?

Az elszámolás után mi lesz az egyenlege „A” gazdasági társaság Részesedések főkönyvi számlájának?

Amennyiben a követelés nyilvántartás szerinti értékét rendkívüli ráfordításként kell elszámolni, kapcsolódik-e hozzá társasági adó alap korrekciós kötelezettség?

1. Részesedés társasági szerződés szerinti értéke a cégbírósági bejegyzésig:

Apport létesítő okirat szerinti értékének átadása rendkívüli bevételként.

T 3. Egyéb követelések	10 000 eFt	
K 98. Rendkívüli bevételek		10 000 eFt

A bevitt vagyon (követelés) nyilvántartás szerinti értékének elszámolása rendkívüli ráfordításként.

T 88. Rendkívüli ráfordítás	10.000 eFt	
K 3. Adott kölcsön követelés		10.000 eFt

A fenti leírás alapján nem tér el a könyv szerinti érték és a társasági szerződés szerinti érték.

2. Cégbíróági bejegyzéskor átvezetés:

T 17. Tartós részesedések (esetleg kapcsolt) 10 000 eFt

K 3. Egyéb követelések 10 000 eFt.

A követelés társasági szerződés szerinti értéke (rendkívüli bevétel) nem azonos a jegyzett tőkét növelő összeggel, hanem az az érték, amelyet a befektetést élvező vállalkozás saját tőkéjének növelésére fordítottak.

Ez azért fontos, mert egy esetleges részteljesítés esetén csak akkora részesedés lenne aktiválható, amilyen mértékben az teljesítésre került. (Ez sem a cégbejegyzés szerinti összegtől függ, hanem a tényleges rendelkezésre bocsátástól vagy éppen befizetéstől!)

A részesedés értéke nem a részesedésre jutó jegyzett tőke értékétől függ, hanem a részesedésre jutó saját tőke értékétől. A részesedések értéke tehát a tőkeemelés bejegyzése után 10 000 eFt kell, hogy legyen a befektetőnél (az „A” gazdasági társaságnál).

A rendkívüli ráfordításként elszámolt tételhez társasági adó alap korrekciós kötelezettség nem kapcsolódik, figyelemmel arra, hogy a Tao tv.-ben ilyen növelő tétel nem szerepel.²⁰

5.2 PÉLDA: TÖRZSTŐKE EMELÉS

Hogyan kell a tulajdonos („A” cég) nyilvántartásában megjeleníteni a tartós részesedés növekedését?

„A” cég többségi tulajdoni részesedéssel rendelkezik „B” Kft-ben. „B” Kft jelentős vagyonfelértékeléssel, kedvezményezett átalakulással Zrt.-vé alakult, jegyzett tőkéjét a vagyonfelértékeléssel egyidejűleg jelentősen felemelte, melynek bejegyzése a tárgyévben megtörtént.

Az átalakulás során tulajdoni arányok nem változtak, így „A” cég részesedése jelentősen megnőtt „B” Zrt. jegyzett tőkéjében. (8 000 eFt-ról 20 000 eFt-ra)

Hogyan kell ezt megjeleníteni „A” cég nyilvántartásában?

²⁰ <http://www.mkvk.hu/tudastar/konzultacio/300> (letöltve: 2013.10.20.)

1. Régi részesedés kivezetése

T 88. Rendkívüli ráfordítások	8 000 eFt	
K 17. Tulajdoni részesedést jelentő befektetések		8 000 eFt

2. Új részesedés állományba vétele

T 17. Tulajdoni részesedést jelentő befektetések	20 000 eFt	
K 98. Rendkívüli Bevételek		20 000 eFt

Az átalakuló társaság tulajdonosának számviteli elszámolásait a Sztv. 86. § (3) bekezdés c) pontja, valamint a (6) bekezdés d) pontja szabályozza az alábbiak szerint:

- *(3) bekezdés c) pont:* Rendkívüli bevételként kell elszámolni az átalakult gazdasági társaság tulajdonosánál (tagjánál) – a gazdasági társaság átalakulása esetén – az átalakulással létrejött gazdasági társaságban szerzett részesedés bekerülési értékeként a megszűnt részesedésre jutó – a jogelőd gazdasági társaság végleges vagyonmérlege szerinti – saját tőke összegét (kiválás esetén a kiválással létrejött gazdasági társaság végleges vagyonmérlege szerinti saját tőke összegét).
- *A (6) bekezdés d) pont:* Rendkívüli ráfordításként kell elszámolni az átalakult gazdasági társaság tulajdonosánál (tagjánál) – a gazdasági társaság átalakulása esetén – az átalakult gazdasági társaságban lévő megszűnt részesedésének (részvényeinek, üzletrészeinek, vagyoni betéeteinek) nyilvántartás szerinti (könyv szerinti) értékét.

A fenti szabály szerint tehát a megszűnt részesedés könyv szerinti értékét ki kell vezetni, majd állományba kell venni az új részesedés értékét a jogelőd vagyonmérlege szerinti saját tőke értékkel. Ez a saját tőke az átértékelt saját tőkéből a tulajdonosi részesedéssel arányos összeg lesz. Ez azt is jelenti, hogy az átalakuló társaság vagyonának a felértékelése megjelenik a tulajdonos eredményében is növelő tételként.

Az elszámolt rendkívüli eredmény a társasági adóban [1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és osztalékadóról (továbbiakban Tao tv.)] történő kezelését a Tao tv. 4. § 23/a pontja, a 7. § (1) bekezdés gy) pontja, 16. §, (9-10), illetve (15) bekezdés szabályozza. Ezek alapján, ha teljesülnek a kedvezményezett átalakulásra vonatkozó feltételek, akkor adóalapot csökkentő tételt lehet elszámolni az átalakulásból származó rendkívüli eredmény összegével a tulajdonosnál. Ez az adóalap korrekció a kedvezményezett átalakulással

megszerzett részesedés kivezetésekor (a részesedés értékesítésekor, megszűnésekor) jelenik meg adóalapot növelő tételként.

Abban az esetben, ha nem minősül az átalakulás kedvezményezettnek (4. § 23/a pontja), vagy annak minősül, de a szükséges feltételeket nem teljesítik, akkor az átalakulásból származó rendkívüli eredménynek meg kell fizetni a társasági adóját.²¹

²¹ <http://www.mkvk.hu/tudastar/konzultacio/87> (letöltve: 2013.10.29.)

6 ÖSSZEFOGLALÁS, MEGÁLLAPÍTÁSOK ÉS KÖVETKEZTETÉSEK

A tulajdonszerzés számvitele egy mindenkor aktuális téma, hiszen cégalapítástól kezdve, a tőkeemelésen át, a cégvásárlásig, részesedések megszerzéséig újra és újra előtérbe kerül a gazdálkodóknál.

Dolgozatomban a tulajdoni részesedést jelentő befektetés definiálása után ismertettem a Számviteli törvényben és a Nemzetközi Számviteli Standardokban található részesedésekkel kapcsolatos főbb fogalmakat. A részesedési viszonyok tekintetében a hazai és nemzetközi szabályozásban egyaránt fellelhetők azonosságok és eltérések.

Dolgozatomban kitértem a Gt. részesedésekre vonatkozó szabályaira is. Bemutattam a még jelenleg hatályos törvény által definiált fogalmakat, az üzletrész és a részvény fajtáit, a Kft. és Rt. alapításához szükséges törzstőke, illetve alaptőke minimális értékét, valamint a törzstőke és alaptőke felemelésének módjait és a hozzá kapcsolódó előírásokat. A gazdasági társaságokra vonatkozó szabályokat 2014.03.15-i hatálybalépésével a Polgári törvénykönyv foglalja magába. A tételes jogi rendelkezések nagy része megegyezik a Gt. szabályaival, ugyanakkor alapvető szemléleti változás történt az új Ptk.-ba való beillesztés során.

Munkám során jelentős hangsúlyt fektettem a Számviteli törvény részesedésekre vonatkozó rendeleteinek bemutatására.

A Számviteli törvény lejáratí idő szerint megkülönbözteti a tartós részesedést, illetve a forgatási célú részesedést. Azt, hogy az adott részesedést hová kell besorolni az a vállalkozó szándékán múlik. Amennyiben éven túl meg kívánja tartani, akkor befektetési célú, ha éven belül értékesíteni kívánja, forgatási célú lesz.

Tartós részesedés megszerzésének motiváló tényezője elsődlegesen a tartós jövedelemszerzés (osztalék formájában), valamint a tulajdonoskénti befolyás, irányítás, másodlagosan az értékesítéskor realizálható árfolyamnyereség, amíg a forgatási célú részesedés általában árfolyamnyereség elérése érdekében kerül megvásárlásra.

A részesedésekkel kapcsolatos mérlegsorok és azok Számviteli törvény által előírt tartalmának bemutatását követően a tulajdoni részesedést jelentő befektetések bekerülési értékének kiszámítási módjait tekintettem át, valamint a részesedések mérlegértékének meghatározását ismertettem. A részesedésekre értékvesztés is elszámolható, amennyiben a befektetés könyv szerinti értéke és piaci értéke között veszteségjellegű különbözet mutatkozik. Az értékvesztés elszámolásának további feltétele, hogy a különbözet tartós és jelentős összegű legyen. A részesedések természetesen nem csak a mérlegre, hanem az

eredménykimutatásra is hatást gyakorolnak, valamint a kiegészítő mellékletben is be kell mutatni a kapcsolódó tételeket.

A részesedések megszerzésének vizsgálatakor az üzleti vagy cégérték egy speciálisan kapcsolódó tételnek minősül. Dolgozatomban összefoglaltam az üzleti vagy cégérték Számviteli törvény által szabályozott keletkezési módjait, a mérlegben való megjelenítését, valamint az értékcsökkenésének elszámolását.

Ismertettem a dolgozatban a részesedésekkel kapcsolatos gazdasági eseményeket, az állománynövelő és – csökkentő tételeket. A beszerzésen túl egyéb állománynövekedések közé tartozik a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként (apportként) átvétel, a térítés nélküli átvétel az ajándékként átvétel és a követelés fejében történt átvétel. Állománycsökkentő tételek közé az értékesítés, értékpapír apportálása, térítés nélküli átadás és az értékvesztés sorolható.

Az elméleti háttér bemutatása mellett jelentős hangsúlyt fektettem a tulajdonszerzéshez kapcsolódó gyakorlati példákra is. Ezen esetek bemutatásán keresztül szemléltettem a részesedésekhez kapcsolódó számviteli elszámolásokat.

A bemutatott esettanulmányokon keresztül példákat hoztam a teljes cégvásárlásra, a minimum 75%-os tulajdonszerzés elszámolására, valamint ezen felül a részesedésekkel kapcsolatos egyes elszámolások speciális megítélésére is.

A dolgozatom során vizsgált hipotézis, - miszerint a *tulajdonszerzés alkalmával adódhatnak olyan szituációk, amelyek adózási előnyt, vagy éppen hátrányt jelentenek a tulajdonosnak* – a feltárt esettanulmányok során helyesnek bizonyult, mivel a kidolgozott esettanulmányok alapján az alábbi következtetésekre jutottam:

Tulajdonszerzés esetében a megszerzés időpontjában nem keletkezik eredmény a tulajdonszerzőnél. Ez alapján egy teljes cég, vagy minimum 75%-os tulajdoni részesedés vásárlása nem jár eredményhatással, így nem gyakorol hatást a tulajdonszerző társaság adózás előtti eredményére sem.

Az üzleti vagy cégérték viszont kihatással van a következő évek eredményére, mivel annak értékcsökkenési leírása csökkenti az eredményt, ezzel a vállalkozások adót takaríthatnak meg. Továbbá csökkenti az adózás előtti eredményt az üzleti vagy cégérték kivezetése következtében elszámolt ráfordítás összege is. Ezzel ellentétben a negatív üzleti vagy cégérték időarányos feloldásával az eredmény több éven keresztül növelhető. Ezek alapján egy jól átgondolt, előre megtervezett stratégiával akár adózási előnyökhöz is juthat a vállalkozás.

Mindezek mellett a tőkeemelés is hatást gyakorol az eredményre. Ha kedvezményezett átalakulás során a többségi tulajdoni részesedéssel rendelkező cég részesedése jelentősen megnőtt egy társaságban, akkor a tulajdonosnál adóalap csökkentő tételként lehet elszámolni a kedvezményezett átalakulásból származó rendkívüli eredményt. Ez az adóalap korrekció a kedvezményezett átalakulással megszerzett részesedés kivezetésekor, mint adóalapot növelő tétel jelenik meg.

Abban az esetben, ha nem minősül az átalakulás kedvezményezettnek, akkor az átalakulásból származó rendkívüli eredménynek meg kell fizetni a társasági adóját.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

- Bíró T. – Fridrich P. – Harangozóné – Kresalek P. – Mitró M. (2003): *Számviteli kézikönyv*. UNIO Kiadó, Budapest, 163-175. o.
- Fülöp J. – Juhászné – Kántor B. – Musinszki Z. – Pálné – Várkonyiné – Verebélyi L. (2007): *Pénzügyi számvitel példatár*. Economix Kiadó, Miskolc, 17-19., 47-48. o.
- Fülöp J. – Kántor B. – Musinszki Z. – Pálné – Süveges G. - Várkonyiné (2007): *Bevezetés a számvitelbe példatár és munkafüzet*. Economix Kiadó, Miskolc, 45-111. o.
- Pál T. (2011): *Mérlegtételek elszámolásai*. Miskolc, 56-59. o.
- Róth – Adorján – Lukács – Veit (2006): *Számviteli esettanulmányok 2006*. Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ Kft., Budapest, 90-92, 130-131. o.
- Sztanó I. – Siklósi Á. – Pucsek J. – Blumné. (2012): *Vázlatok a mérlegképes könyvelők szóbeli vizsgáihoz – Számvitel-elemzés*. Perfekt Kiadó, Budapest, 77-80, 85-87, 88. o.

Folyóiratok, tanulmányok

- Botka E. (2013): Tartozik - Követel – Részesedések értékelése. *Számvitel, adó, könyvvizsgálat*, 9/2013. 414-415. o.
- Botka E. (2013): Tartozik - Követel - Üzleti vagy cégérték. *Számvitel, adó, könyvvizsgálat*, 7-8/2013. 339-340. o.
- Lakatos L. (2012): A vállalatcsoport kialakulásának elmélete az IFRS-ekben. *Számvitel, adó, könyvvizsgálat*, 4/2012. 169. o.
- Nemzeti Adó- és Vámhivatal (2013): A társasági adózás alapvető szabályai
- Török G. (2013): A gazdasági társaságok közös szabályai. *Gazdaság és Jog*, 7-8 /2013. 3-9. o.

Hivatkozott törvények, jogszabályok, irányelvek, rendeletek

1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról
2000. évi C. törvény a számvitelről
2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról
2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- International Accounting Standard 21: The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates

Internetes források

- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008R1126:HU:NOT>
(letöltve: 2013.10.03.)
- <http://merlegkepes-tanoncok.blogspot.hu/2013/07/reszesedesekek-elmélet.html> (letöltve: 2013.10.06.)
- <http://szamvitelsuli.com/uzleti-vagy-cegertek/az-uzleti-vagy-cegertek-elszamolasa>
(letöltve:2013.10.04.)
- <http://www.csaladipenzmagazin.hu/2011/02/03/a-negativ-sajat-toke-rendezesenek-leheteseges-modjai/> (letöltve: 2013.10.20.)

http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Hungary/Local%20Assets/Documents/Newsletters/IFRS_hu_all/IFRS_2010%20June_hu.pdf (letöltve: 2013.10.23.)

http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Hungary/Local%20Assets/Documents/Newsletters/IFRS_hu_all/IFRS_2008%20JAN_hu.pdf (letöltve:2012.10.30.)

<http://www.mkvk.hu/tudastar/konzultacio/300> (letöltve: 2013.10.20.)

<http://www.mkvk.hu/tudastar/konzultacio/87> (letöltve: 2013.10.29.)